

RÕUGE VALLAVOLIKOGU

OTSUS

Rõuge

27. veebruar 2024 nr 1-3/8

Rõuge valla haridusasutuste ümbekorraldamine

Rõuge vallas on 5 munitsipaalharidusasutust: Haanja Kool (koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena), Mõniste Kool (koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena), Rõuge Põhikool (põhikool), Varstu Kool (koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena) ja Rõuge Lasteaed (lasteaed).

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) § 6 lõike 2 esimese lause kohaselt on omavalitsusüksuse ülesanne korraldada antud vallas või linnas koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide ja gümnaasiumide ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses. Kohaliku omavalitsuse kohustus pidada ülal vajaliku hulga koole tuleneb ka Eesti Vabariigi põhiseaduse §-st 37. Kohalikul omavalitsusel on õigus otsustada, mitu haridusasutust on mõistlik ja vajalik ülal pidada.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS) § 80 lõige 1 sätestab kooli pidaja õiguse kool ümber korraldada või kooli tegevus lõpetada. Koolieelse lasteasutuse seaduse (KELS) § 33 lõike 1 kohaselt korraldab valla- või linnavalikogu otsusel lasteasutuse ümber valla- või linnavalitsus. PGS seletuskirja kohaselt on lubatud kool ümber korraldada või kujundada muuhulgas juhul, kui koolikohustuslike ja koolis realselt käivate õpilaste arv on suurenenud või vähenenud, omavalitsusele käib majanduslikult üle jõu mitme kooli korraga ülalpidamine ja selle järele ei ole ka vajadust. Sama põhimõte on kohaldatav koolieelsete lasteasutuste ümbekorraldamisele.

Haridusasutuste ümbekorralduste käigus tuleb arvestada muuhulgas õpilaste arvu, õpilaste paiknemist ja koolitee pikkust, kvalifitseeritud õpetajate olemasolu ning hoonete seisukorda ja halduskulusid. PGS § 10 lõike 1 kohaselt tuleb vallal tagada koolikohustuslikule isikule, kelle elukoht asub selle valla haldusterritooriumil, võimalus põhihariduse omandamiseks.

Rahvastikuprognosis ei näita Rõuge vallas rahvaarvu suurenemist. Laste arvu vähenemine tingib vajaduse Rõuge valla haridusasutuste ümbekorraldamiseks, et tagada kvaliteetne ja konkurentsivõimeline põhiharidus ning alusharidus kogu valla ulatuses, sh kvalifitseeritud õpetajate ja tugispetsialistide olemasolu. Haridusasutuste ümbekorraldamisel tuleb lähtuda põhimõttest, et ümbekorralduse tulemusel muutuks õppeasutuse juhtimine ning õppe- ja kasvatustegevus tulemuslikumaks ning otsuse tagajärjel paraneks laste õpi- ja kasvukeskkond. Haridusvõrgu korrastamisel on oluliseks näitajaks hariduse kvaliteet ja jätkusuutlikkus Rõuge vallas. Eesmärgid peavad olema saavutatavad mõistlikke ja põhjendatud kulutusi tehes.

Rõuge valla arengukava tegevuskavas aastateks 2024–2027 on elukaareülese hariduse valdkonna tegevustena märgitud järgmist: „korrastame haridusvõrgu, et tagada kogu vallas kvaliteetne haridus, õpetajate järelkasv, vajalikud tugispetsialistid ja kaasaegne õpikeskkond“ ja „loome kõigile kättesaadava Rõuge valla lasteaia, ühtse vastuvõtukorra ja tugivõrgustiku“. Haridusvõrgu ümbekorraldamine on kooskõlas valla arengukavaga.

PGS § 80 lõike 2 punkti 2 kohaselt on üks kooli ümberkorraldamise viise koolide liitmine teise kooliga, nii et juurde liidetavad koolid lõpetavad tegevuse iseseisva juriidilise isikuna. KELS § 33 lõike 2 punkti 2 kohaselt on üks lasteasutuse ümberkorraldamise viise liitmine teise haridusasutusega.

Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamise tulemusena liidetakse Haanja Kooli, Mõniste Kooli ja Varstu Kooli põhikooli osad Rõuge Põhikooliga ning Haanja Kooli, Mõniste Kooli ja Varstu Kooli lasteaiaosad Rõuge Lasteaiaga. Ümberkorralduste tulemusena jääb Rõuge valda kaks munitsipaalharidusasutust – Rõuge Põhikool (õppekohad Haanjas, Kuutsil, Rõuges ja Varstus) ning Rõuge Lasteaed (õppekohad Haanjas, Ruusmäel, Rõuges, Viitinas, Nursis, Varstus ja Kuutsil).

Liitmise tulemusena moodustuvad kool ja lasteaed on piisavalt suured asutused, et jääda eraldi juhtimise alla ning keskenduda eraldiseisvalt tugeva põhihariduse ja alushariduse andmisele.

Ühe lasteaia moodustamisel olemasolevate lasteaiarühmade baasil tekib üks tugev ja keskne lasteaed, mis võimaldab alushariduses ühiste põhimõtete ja väärtuste edasi andmist, eelarveliste vahendite terviklikumat planeerimist (ühtne palgasüsteem, töötasude ühtlustamine, koolitustegevuse korraldamine) ning teenuse kvaliteedi ühtlustamist. Personali osas saab paindlikumalt korraldada õpetajate ja tugipersonali asendamisi (valverühmad, asendamine haiguste ja puhkuste korral) planeerida ringijuhendajate koormust ja liikumist rühmade vahel, võtta tööle täiskoormusega õppejuht ning seeläbi tugevdada õppearenduse poolt.

Rõuge valla koolide liitmise tulemusena moodustub nelja kooli asemel üks kool, millel on neli erinevat õppekohta. Selliselt säilib Rõuge vallas tugev 9-klassiline kool ning õppekohtade kaudu kodulähedane põhihariduse (I–III kooliaste) kättesaadavus. Rõuge valla koolide liitmisel õpib koolis kokku 347 õpilast, mis vastab hiljuti Arenguseire Keskuse poolt avaldatud raportis toodud soovituslikule põhikooli suurusele 300–400 õpilast¹.

Koolide liitmine võimaldab olemasolevate ressursside optimaalsemat kasutamist ja suunamist senisest enam õppe- ja arendustegevustesse. Koolide ühendjuhtimine võimaldab põhihariduse eelarvelisi vahendeid terviklikumalt planeerida (ühtne palgasüsteem, töötasude ühtlustamine, personali koolitustegevuse korraldamine), muuta juhtimisstruktuur efektiivsemaks, korraldada paindlikumalt õpetajate asendamisi, pakkuda töötajatele suuremat osakoormust ning lihtsustada kooli ja koostöökeskuse ning teiste koostööpartnerite vahelist koostööd.

Arvestades kooli pidaja kohustust tagada võrdväärselt kooli ülalpidamisega ka kooli areng ja kaasaegse kvaliteetse hariduse kättesaadavus, Rõuge valla rahvastikuproгноosi ja õpilaste arvu vähenemist, olemasolevat koolivõrku, kvalifitseeritud tööjõu puudust, palgasurvet, riigieelarvest kohalikule omavalitsusüksusele makstava hariduskulude toetuse eraldamise põhimõtteid ning valla võimekust tänapäevase õpikeskkonna loomisse täiendavalt investeerida, on Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamine vajalik ja põhjendatud.

Vastavalt PGS § 80 lõikele 1 on ära kuulatud kooli hoolekogu ja õpilasesinduse arvamused. Otsuse kaalutlused ja põhiseisukohad, otsusele eelnenud menetluskäik, sh hoolekogude ja õpilasesinduste esitatud arvamused ja ettepanekud ning vallavalitsuse seisukoht, on esitatud käesoleva otsuse eelnõu seletuskirjas, mis on otsuse lahutamatu osa.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkti 34 ja § 35 lõike 2, Eesti Vabariigi haridusseaduse § 7 lõike 2 punkti 2, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 80 lõike 1, lõike 2 punkti 2 ning lõigete 3, 5 ja 8, koolieelse lasteasutuse seaduse § 33 lõike 1, lõike 2 punkti 2, Rõuge Vallavolikogu 17.04.2018 määruse nr 9 „Rõuge valla põhimäärus“ § 49 lõike 2 alusel ning arvestades käesoleva otsuse eelnõu seletuskirjas esitatut

¹ „Õpetajate järelkasvu tulevik RAPORT 2023: Trendid ja stsenaariumid aastani 2040“ https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2023/11/2023_opetajate-jarelkasvu-tulevik_raport-2.pdf

Rõuge Vallavolikogu otsustab:

1. Korraldada Haanja Kooli (rg-kood 75013078) tegevus ümber järgmiselt:
 - 1.1. Jaotada 31. augustist 2024 Haanja Kool, mis on tegutsemisvormilt ühe asutusena tegutsev koolieelne lasteasutus ja põhikool, kaheks eraldi üksuseks – lasteaiaks ja põhikooliks.
 - 1.2. Liita 1. septembrist 2024 Haanja Kooli põhikooli osa Rõuge Põhikooliga (rg-kood 75001968).
 - 1.3. Liita 1. septembrist 2024 Haanja Kooli lasteaiaosaga Rõuge Lasteaiaga (rg-kood 75001951).
 - 1.4. Lõpetada 31. augustil 2024 Haanja Kooli tegevus iseseisva asutusena.
2. Korraldada Mõniste Kooli (rg-kood 75001135) tegevus ümber järgmiselt:
 - 2.1. Jaotada 31. augustist 2024 Mõniste Kool, mis on tegutsemisvormilt ühe asutusena tegutsev koolieelne lasteasutus ja põhikool, kaheks eraldi üksuseks – lasteaiaks ja põhikooliks.
 - 2.2. Liita 1. septembrist 2024 Mõniste Kooli põhikooli osa Rõuge Põhikooliga (rg-kood 75001968).
 - 2.3. Liita 1. septembrist 2024 Mõniste Kooli lasteaiaosaga Rõuge Lasteaiaga (rg-kood 75001951).
 - 2.4. Lõpetada 31. augustil 2024 Mõniste Kooli tegevus iseseisva asutusena.
3. Korraldada Varstu Kooli (rg-kood 75001419) tegevus ümber järgmiselt:
 - 3.1. Jaotada 31. augustist 2024 Varstu Kool, mis on tegutsemisvormilt ühe asutusena tegutsev koolieelne lasteasutus ja põhikool, kaheks eraldi üksuseks – lasteaiaks ja põhikooliks.
 - 3.2. Liita 1. septembrist 2024 Varstu Kooli põhikooli osa Rõuge Põhikooliga (rg-kood 75001968).
 - 3.3. Liita 1. septembrist 2024 Varstu Kooli lasteaiaosaga Rõuge Lasteaiaga (rg-kood 75001951).
 - 3.4. Lõpetada 31. augustil 2024 Varstu Kooli tegevus iseseisva asutusena.
4. Rõuge vallavalitsusel:
 - 4.1. korraldada otsuses märgitud haridusasutuste tegevus ümber ajavahemikul 1. juulist kuni 31. augustini 2024;
 - 4.2. korraldada haridusasutuste tegevuse lõpetamine ja ümberkorraldamine, haridusasutuste valduses oleva vara, alaliste, pikaajaliste ja lühiajaliste dokumentide ning arhivaalide üleandmine ning muude õigusaktides ette nähtud ja ümberkorraldamisega seonduvate tegevuste läbiviimine;
 - 4.3. korraldada käesolevast otsusest Haridus- ja Teadusministeeriumi, ümberkorraldatavate haridusasutuste, lapsevanemate, õpilaste ning õpilaste elukohajärgsete valla- või linnavalitsuste teavitamine kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis hiljemalt 31. märtsiks 2024.
5. Otsus jõustub teatavastegemisest.
6. Otsuse peale võib esitada Rõuge Vallavolikogule vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud tähtaegadel ja korras või esitada kaebuse Tartu Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates otsuse teatavastegemisest.

(allkirjastatud digitaalselt)

Mati Kuklane
volikogu esimees

SELETUSKIRI

Rõuge Vallavolikogu otsuse eelnõu „Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamine“ juurde

Käesoleva otsuse eelnõuga teeb vallavalitsus vallavolikogule ettepaneku Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamiseks.

1. Eelnõu õiguslik alus ja sissejuhatus

Haldusmenetluse seaduse § 56 lõike 1 kohaselt esitatakse haldusakti põhjendus haldusaktis või menetlusosalisele kättesaadavas dokumendis, millele on haldusaktis viidatud. Rõuge Vallavolikogu 27.02.2024 otsuses viidatakse, et otsuse kaalutlused, põhiseisukohad ja otsusega kaasnevad muudatused ning otsusele eelnenud menetluskäik on esitatud otsuse eelnõu seletuskirjas, mis on otsuse lahutamatu osa.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) § 6 lõike 3 punkti 1 kohaselt korraldab omavalitsusüksus neid kohaliku elu küsimusi, mis on talle pandud teiste seadustega ja § 22 lõike 1 punkti 34 kohaselt on vallavolikogu ainupädevuses valla või linna ametiasutuse ja valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse moodustamine, ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine. KOKS § 6 lõike 2 esimese lause kohaselt on omavalitsusüksuse ülesanne korraldada antud vallas või linnas põhikoolide ja gümnaasiumide ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses. Seega on oma halduspiirkonnas vajalikul arvul õppeasutuste ülalpidamise ja tasuta hariduse andmise kohustus eelkõige kohaliku elu küsimus ning ka munitsipaalkoolide vahetu rahastamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne, kuivõrd tegemist on kohaliku elu küsimusega.

Eesti Vabariigi haridusseaduse (HaS) § 7 lõike 2 punkti 2 alusel on kohaliku omavalitsuse pädevuses asutada, reorganiseerida ja sulgeda õigusaktides ettenähtud korras munitsipaalharidusasutusi. HaS § 7 lõike 2 punkti 3 alusel tagab omavalitsus oma halduspiirkonna munitsipaalharidusasutuste majandusliku teenindamise ja finantseerimise. Kohaliku omavalitsusüksuse üheks peamiseks seadusest tulenevaks kohustuseks on oma haldusterritooriumil elavatele koolikohustuslikele isikutele üldhariduse (alusharidus ja põhiharidus) omandamiseks võimaluste tagamine. Selleks peab kohalik omavalitsusüksus üleval vajalikul arvul õppeasutusi.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS) § 6 punkti 1 kohaselt peab kvaliteetne üldharidus järgima kaasava hariduse põhimõtteid ning olema võrdväärselt kättesaadav kõigile isikutele, sõltumata nende sotsiaalsest ja majanduslikust taustast, rahvusest, soost, elukohast või hariduslikust erivajadusest. PGS § 10 lõike 1 kohaselt tagab vald või linn koolikohustuslikule isikule, kelle elukoht asub selle valla või linna haldusterritooriumil, võimaluse omandada põhiharidus. PGS § 7 lõikes 1 on sätestatud, et kooli pidamisel tuleb tagada riiklike õppekavade täitmiseks vajalike kvalifitseeritud õpetajate olemasolu, turvalisuse, tervisekaitse ja õppekava nõuetele vastava õppekeskkonna olemasolu ning võimalused õpilase arengu toetamiseks.

PGS § 80 lõike 1 alusel korraldab kooli ümber ja lõpetab kooli tegevuse kooli pidaja, kuulates enne ära hoolekogu ja õpilasesinduse arvamuse. PGS § 80 lõike 3 alusel tuleb kooli ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise otsusest Haridus- ja Teadusministeeriumi, kooli, vanemaid, õpilasi ja õpilaste elukohajärgseid valla- või linnavalitsusi teavitada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis vähemalt viis kuud enne uue õppeaasta algust. Sama paragrahvi lõike 5 alusel lõpetatakse kooli tegevus ajavahemikus 1. juulist sama aasta 31. augustini.

Koolieelse lasteasutuse seaduse (KELS) § 33 lõike 1 alusel korraldab ja kujundab lasteasutuse valla- või linnavalikogu otsusel ümber valla- või linnavalitsus. Lasteasutuse ümberkorraldamise või

ümberkujundamise otsus tehakse arvestusega, et sellest on võimalik teavitada kirjalikult Haridus- ja Teadusministeeriumi, lasteasutust ja vanemaid (eestkostjaid, hooldajaid) vähemalt viis kuud enne ümberkorraldamise või ümberkujundamise tähtaega.

Viidatud õigusnormidest nähtuvalt on kohalikele omavalitsusüksustele pandud erinevad ülesanded hariduse omandamiseks tingimuste loomisel. Haridusasutuse pidajal on kohustus tagada kõikidele kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil elavatele koolikohustuslikus eas olevatele isikutele õppekoht põhikoolis ning kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele lasteaiakoht koolieelses lasteasutuses.

Rõuge vald tekkis 2017. aastal viie omavalitsusüksuse ühinemisel (Haanja vald, Misso vald, Mõniste vald, Rõuge vald, Varstu vald). Valla rahvaarv oli 2018. aasta 1. jaanuaril 5551. Seitsme aastaga on rahvaarv pidevalt langenud ning 2024. aasta 1. jaanuari seisuga elab Rõuge vallas 5107 inimest.

Elanikkonna vähenemine on tinginud möödapääsmatu vajaduse kogu munitsipaalasutuste võrgu ülevaatamiseks ja korrastamiseks. 2023. aasta alguses viidi läbi ümberkorraldused kultuuriasutuste ja raamatukogude võrgu optimeerimiseks.

Seoses laste ja noorte arvu vähenemisega nii koolides kui koolieelsetes lasteasutustes, on vaja üle vaadata ka valla haridusvõrk, sest arvestades haridusasutustes käivate laste arvu, ei ole enam mõistlik ega võimalik kõiki haridusasutusi üleval pidada.

Olukorras, kus koolivõrk vajab täiendavaid rahalisi vahendeid, on kohalikul omavalitsusel õigus ja kohustus kaaluda, kuidas tagada optimaalne ressursside kasutamine. Avalikes huvides on koolivõrgu ülalpidamisele kuluvate eelarveliste vahendite mõistlik ja eesmärgipärane kasutamine. Valla madal finantsvõimekus sunnib nii põhitegevuse kui investeerimistegevuse kulude kavandamisel kaaluma alternatiivkulusid ning otsima võimalusi otstarbekaks ja optimaalseks ressursikasutuseks. Arvestades asjaolu, et Rõuge valla põhitegevuse tulude kasv on aeglasem võrreldes riiklike üldnäitajate kasvuga ning hariduskulud moodustavad suurima osa valla koondeelarvest, seab hariduskulude püsiv kasv küsitavuse alla Rõuge valla finantsvõimekuse ja jätkusuutlikkuse.

Rõuge valla arengukava 2030 elukaareülese hariduse valdkonna üks eesmärke on, et looduslähedane hariduskeskkond toetab õpihuvi ning pakub mitmekesisist ja erinevate vajadustega arvestavat elukestvat haridust. Arengukava tegevuskavas on planeeritud selle eesmärgi elluviimiseks korrastada haridusvõrk, et tagada kogu vallas kvaliteetne haridus, õpetajate järelkasv, vajalikud tugispetsialistid ja tänapäevane õpikeskkond. Haridusasutuste võrgu ümberkorraldamisel lähtutakse eelkõige laste huvidest ja õpikeskkonna kvaliteedi paranemisest.

Haridusvõrgu süsteemne arendamine on võimalik strateegilise juhtimiskultuuri loomisel, ühtlustades üle valla koolijuhtimise ja koolieelse lasteasutuse juhtimise. Haridusasutuste ümberkorraldamine võimaldab tagada hariduse jätkusuutlikkuse piirkonnas ning kasutada haridusvaldkonna ressursse otstarbekamalt, suunates senisest enam vahendeid õppe- ja arendustegevusse, tugiteenustesse ja konkurentsivõimelisematesse palkadesse.

2. Rõuge valla haridusasutuste üldine iseloomustus

Rõuge vallas on viis munitsipaalharidusasutust: Haanja Kool, Mõniste Kool ja Varstu Kool (koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena), Rõuge Põhikool (põhikool) ja Rõuge Lasteaed (lasteaed). Erakooli teenust pakub Leiutajate Külakool Sännas ning eralastehoiu teenust MTÜ Sanna Kultuurimõis.

Rõuge valla kooliõpilaste arv on vähenenud, järgnevalt on toodud võrdlused 5 ja 10 aasta taguse ajaga. Võrreldes 2013/2014. õppeaastaga on 2023/2024. õppeaastal õpilaste arv Rõuge valla koolides kahanenud kokku 31%. Piirkonniti on muutused olnud erinevad. Kümne aasta jooksul on õpilaste arv Haanjas (Haanja-Misso piirkond) kahanenud 40% (Misso Koolis 2021/2022. õa-st õppetegevust ei toimunud), Mõnistes kahanenud 31%, Rõuges tõusnud 20%, Varstus kahanenud (Varstu-Krabi piirkond) 71%. Varstu piirkonna kahanemist on mõjutanud 2017. aastal Varstu Kooli gümnaasiumiastme sulgemine ja 2020. aastal Krabi Kooli sulgemine.

Kui 2019/2020. õppeaastal õppis valla hallatavates koolides kokku 391 õpilast, sh Haanjas 61, Krabil 34, Rõuges 181, Missos 3, Mõnistes 59 ja Varstus 53 õpilast, siis 2023/2024. õppeaastal õpib koolides 347 õpilast, sh Haanjas 68, Rõuges 181, Mõnistes 49 ja Varstus 49 õpilast. Õpetamine toimub kõigis nimetatud koolides I, II ja III kooliastmes. Väljaspool valla hallatavaid koole õpib 2023/2024. õppeaastal 102 põhikooli õpilast, kellest 10 õpib erakoolis Leiutajate Külakool.

Alusharidust pakutakse üle valla 11 lasteaiarühmas, millest Haanja Kooli üks lasteaiarühm asub Haanjas ja üks Ruusmäel, Mõniste Kooli kaks lasteaiarühma asuvad Kuutsil, Rõuge Lasteaia neli rühma asuvad Rõuges, üks rühm Viitinas ja üks rühm Nursis ning Varstu Kooli üks lasteaiarühm asub Varstus.

2019/2020. õppeaastal omandas Rõuge vallas alusharidust valla hallatavates asutustes 161 last, nendest Haanja Koolis 27, Misso Koolis 11, Mõniste Koolis 19, Rõuge Lasteaias 85 ja Varstu Koolis 19 last. 2023/2024. õppeaastal omandab alusharidust valla hallatavates asutustes 153 last, nendest Haanja Koolis 25, Mõniste Koolis 27, Rõuge Lasteaias 92 ja Varstu Koolis 9 last. Väljaspool valda omandavad alusharidust 2023/2024. õppeaastal 6 last. Lähiaastatel ei ole laste arvu suurenemist vallas tervikuna ette näha, pigem võib see väheneda², kuid arvestades valla suuremate keskuste kaugust üksteisest, peab kodulähedane lasteaiateenus säilima.

Rõuge valla nelja kooli kohta on käesoleval õppeaastal kokku 44,8 õpetaja ametikohta, sh Haanjas 9,2, Rõuges 20,3, Mõnistes 7,5 ja Varstus 7,8 õpetaja ametikohta. 2023/2024. õppeaastal on Haanja koolis ühe õpetaja ametikoha kohta 7,4 last, Rõuge põhikoolis 8,9 last, Mõniste koolis 6,5 last ja Varstu koolis 6,3 last. Rõuge valla haridusasutustes (koolid ja lasteaiad kokku) töötab 2023/2024. õppeaastal erinevate koormustega kokku 109 pedagoogi.

2019. aastal loodi Rõuge Koostöökeskus, mis pakub haridusasutustele tugispetsialistide teenuseid. Kokku töötab Rõuge Koostöökeskuse 6,4 ametikohal 11 spetsialisti: eripedagoogid, sotsiaalpedagoogid, logopeedid ja psühholoog.

3. Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamine

3.1. Eesmärk ja vajadus

Haridusasutuste ümberkorraldamise eesmärk on tagada hariduse jätkusuutlikkus piirkonnas ning kasutada haridusvaldkonna ressursse otstarbekamalt, suunates senisest enam vahendeid õppe- ja arendustegevusse, tugiteenustesse ning konkurentsivõimelisematesse palkadesse.

Haridusasutuste ümberkorraldamise vajadus tuleneb järgmistest asjaoludest:

- 1) Vähenev laste arv. Prognoosid näitavad, et 5–19-aastaste laste ja noorte arv on aastaks 2035 pooltes maakondades 20–30% väiksem³. Ka Rõuge vallale koostatud rahvastikuprognoos

² OÜ Geomedia uuring „Rõuge valla rahvastikuprognoos ja võimalused elanike arvu mõjutamiseks“
<https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/35109056/R%C3%B5uge+valla+rahvastikupronoos.+L%C3%B5pparuanne..pdf/346a152b-a16c-4c1d-98ad-85e1111f40b1?version=1.0>

³ Haridusvõrgu arengukonverents „HaridusLood“
<https://www.elvl.ee/documents/21189341/36066203/HaridusLood+faktileht+partnerile.pdf/6ab2d33e-2582-4670-8c73-a0e4bb2e142f>

näitab laste arvu kahanemist: aastaks 2035 väheneb kuni 14-aastaste laste osakaal baasprognoosi järgi 10%, võttes arvesse ka rändeprognoosi⁴, siis on vähenemine 39%. Vaadates reaalseid sündide tabelis 2 on näha, et 2024–2026 aastatel on laste arv I kooliastmes 112 (25 last vähem kui hetkel III kooliastmes) ning aastatel 2027–2029 on I kooliastme suurus 96 last (40 võrra vähem kui hetkel III kooliastmes). 2023/2024 õa koolis käivate laste arv on toodud tabelis 1.

KOOLID	1.kl	2.kl	3.kl	I KA kokku	4.kl	5.kl	6.kl	II KA kokku	7.kl	8.kl	9.kl	III KA kokku	KOKKU
Haanja Kool	12	2	3	17	9	7	9	25	10	4	12	26	68
Mõniste Kool	5	6	2	13	3	3	6	12	10	7	7	24	49
Rõuge Põhikool	21	13	21	55	17	17	26	60	20	21	25	66	181
Varstu kool	5	5	2	12	4	6	6	16	4	10	7	21	49
KOKKU	43	26	28	97	33	33	47	113	44	42	51	137	347

Tabel 1. Rõuge valla koolide õpilaste arvud klasside ja kooliastmete lõikes seisuga 10.11.2023.

- 2) Kindlustunde loomine hariduse jätkusuutlikkuseks. Pikalt kestev otsustamatus ning pidevad arutelud haridusvõrgu ümberkorralduste üle loovad kogukonnas ebakindlust ning lapsevanemad võivad teha otsuseid teiste koolide kasuks. Oluline on langetada pika perspektiiviga otsused, mis loovad kindlustunnet, et Rõuge vallas säilib 9-klassilise tugeva põhihariduse andmine ka tulevikus. Laste arvu järjepidev vähenemine viib paratamatult ühe või teise kooli hääbumise või sulgemiseni, mistõttu tuleb juba praegu teha vajalikud otsused hariduse jätkusuutlikkuse tagamiseks (vt tabel 2).

Kooli mineku aeg	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Sünniaasta	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
HAANJA PIIRKOND	4	9	8	3	6	4	3
MISSO PIIRKOND	1	0	2	0	1	0	2
MÕNISTE PIIRKOND	11	5	6	8	6	13	4
RÕUGE PIIRKOND	16	21	15	15	11	15	11
VARSTU PIIRKOND	4	5	5	6	4	5	3
KOKKU	36	40	36	32	28	37	23

Tabel 2. Rõuge valla sündide statistika piirkondade kaupa seisuga 31.12.2023.

⁴ „Rõuge valla rahvastikuprognosis ja võimalused elanike arvu mõjutamiseks“

<https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/35109056/R%C3%B5uge+valla+rahvastikuprognosis.+L%C3%B5pparuanne..pdf/346a152b-a16c-4c1d-98ad-85e1111f40b1?version=1.0>

- 3) Kvalifikatsiooniga õpetajate ja tugispetsialistide puudus. Terve Eesti seisab silmitsi kvalifitseeritud õpetajate järelkasvu murega, mis tähendab, et omavalitsustel, kes ei suuda pakkuda konkurentsivõimelist töötasu ning tänapäevast õppekeskkonda, on keeruline kaasata oma munitsipaalkoolidesse uusi kvalifitseeritud õpetajaid. Rohkem kui kolmandik õpetajatest jõuab kümne aasta pärast pensioniikka või on pensionieas juba praegu. Rõuge valla munitsipaalkoolides oli 2022. aasta seisuga 71 õpetajast 15 õpetajat (21%) vanuses 60 aastat ja vanemad ning 29 õpetajat vanusevahemikus 50–59 aastat (41%)⁵. Uute kvalifitseeritud õpetajate nappus on eriti terav maapiirkondades, mistõttu võib see edaspidi süvendada maa- ja linnakoolide vahelisi kvaliteedilõhesid. Oludes, kus mitmel pool on õpetajate järelkasvu nappus, töötab ligikaudu 40% õpetajatest osakoormusega⁶. Rõuge vallas oli 2022. aastal õpetajate kvalifikatsioonile vastavus keskmiselt 69,7% (Eesti keskmine 80,7%) ning 39. aastaste ja nooremate õpetajate osakaal 15,8% (Eesti keskmine 26,1%). Rõuge valla keskmises arvestuses on ka Leiutajate Külakooli näitajad. Eeltoodule lisaks toob olemasoleva õpetajaskonna vananemine ning uute kvalifitseeritud õpetajate puudus kokkuvõttes kaasa õppekvaliteedi languse, mis mõjutab eelkõige õpitulemusi. Koolides, kus aineõpetajale saab pakkuda väga väikest koormust, võib olla keerukas kvalifitseeritud õpetajate leidmine.
- 4) Laste huvidest lähtumine. Lapse huvides on suurem valikuvabadus nii vabaainete kui huviringide osas, mida saab pakkuda koolis, kus on rohkem lapsi. Lisaks on lastel suuremas koolis võimalik rohkem suhelda omaealiste lastega, õppemeetodina saab paremini kasutada meeskonnatööd ning tekib võimalus luua tempo- ja tasemerühmi. Hariduslike erivajadustega laste toetamist on lihtsam korraldada suuremas koolis, kus on olemas vajalikul hulgal tugispetsialiste. Kuigi juhtimise ühendamine ei too olemasolevatesse õppekohtadesse juurde õpilasi ega vähenda vajadust liitklasside moodustamiseks, on ühendjuhtimisega võimalik suurendada õppekohtade vahelist koostööd nii õpilaste kui õpetajate vahel ning pakkuda seeläbi õppetöö läbiviimiseks mitmekesisemaid valikuid ja võimalusi (näiteks valikained, huvitegevus, ülekoollised võistkonnad jne).
- 5) Madalad palgad (juhid, õpetajad ja muu personal). Õpetajate palgakasv on prioriteedina kokku lepitud riigi haridusvaldkonna arengukavas. Riiklik hariduse rahastamine võimaldab riigi rahastusest katta õpetajate, tugispetsialistide ja juhtide palkasid sellistes koolides, kus on ühes kooliastmes vähemalt 30 õpilast (nt 1.–3. klassini 30 õpilast). Rõuge vallas on selliseid koole vaid üks (Rõuge Põhikool). Riiklik poliitika haridustöötajate väärtustamiseks toob omavalitsusele (eriti korrastamata haridusvõrgu puhul) kaasa väga suure koormuse läbi kogu koolipersonali, tugispetsialistide ja noorsootöövaldkonna spetsialistide palgasurve. Rõuge valla õpetajate arvestuslik palk 30.11.2023 seisuga on 1748 eurot, samas Võru maakonna õpetajate arvestuslik palk on 1961 eurot⁷. Rõuge valla lasteaedade õpetajate abid saavad miinimumpalka (Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud töötasu alammäär). Riik annab õpetajate miinimumpalgale alates 2024. aastast kaasa 20% täiendavaid vahendeid, mis koolide eelarvetesse õpetajate palkade diferentseerimiseks ei jõua, sest arvestades olemasolevat õpetajate arvu, kasutatakse vahendeid õpetajate miinimumpalga tagamiseks.
- 6) Fookus õppe- ja arendustegevusele. Rõuge valla neljas koolis on kokku 2,4 õppejuhti, igas koolis ei ole haridustehnoloogi, arendus- ja/või projektijuhte, kes aitaksid juhtidel tegeleda senisest enam õppe- ja arendustegevusega. Juhtimise ühendamine loob võimaluse töö ümberkorraldamiseks ning fookust saab seada strateegilisemale õppearendusele.

⁵ „Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorralduste plaani raport“
https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/39338604/Ro%CC%83uge_haridusvo%CC%83rgu_raport_jaanuar2024.pdf/20942bf8-8b04-4236-a974-cf60790a3c2a; <https://www.haridussilm.ee/ee>

⁶ *Ibid.*

⁷ „Õpetajate palgad“ <https://www.haridussilm.ee/ee/haridustootajad/haridustootajad/opetajate-palgad/palgad>

- 7) Ressursside ebamõistlik kasutamine. Omavalitsuse poolt haridusvaldkonnale eraldatav raha kulub suures osas hoonete ülalpidamisele, kuna hooned on suured ja vajavad kõik suuremal või vähemal määral remonti. Tulenevalt eelnevast napib vahendeid nii juhtide, õpetajate kui tugipersonali töötasude tõstmiseks. Õppeasutuste juhtimise ühendamine võimaldab ümber korraldada vahendeid, luua juurde vajaduspõhiseid ametikohti ning tõsta ka olemasolevate spetsialistide töötasusid. Samuti võimaldab asutuste ühendjuhtimisele viimine koondada haridusasutuste administratiivseid tegevusi, nt dokumentide haldus, andmete koondamine/edastamine, kodulehe haldamine jne. Koolide ühendjuhtimisele viimine ei muuda hetkel koolihoonete kasutust, kuid vajalik on ümber korraldada Varstu õppekoha toitlustamine, mis aitab edaspidi kultuurikeskuse ruumide kasutamise seotud halduskuludelt kokku hoida.
- 8) Haridusasutuste erinev rahastamine. Koolidel ja lasteaedadel on erinevad töötajate koosseisud (nt halduspersonal), esineb killustatust ning kompetents on haridusasutustes ebaühtlane. Eelarved on kujunenud varasematest kokkulepetest lähtuvalt. Õpetajate ja õpilaste suhtarvud on kooliti erinevad. Näiteks 2023. aasta andmetel on Haanja koolis ühe õpetaja ametikoha kohta 7,4 last, Rõuge koolis 8,9 last, Mõniste koolis 6,5 last ja Varstu koolis 6,3 last. See muudab keeruliseks ühtse palgasüsteemi ja täiendava tasustamise süsteemi loomise. Kooli tõhusaks ja tulemuslikuks pidamiseks oleks soovitatav 10 kuni 15 õpilast õpetaja kohta⁸.

3.2.Võimalikud alternatiivsed lahendused

Haridusvõrgu ümberkorraldamise käigus on analüüsitud mitmeid erinevaid alternatiivseid lahendusvariante, nende võimalusi ja ohte. Tulemustega saab täpsemalt tutvuda koostatud raportis⁹ ja valla kodulehel aadressil rougevald.ee/haridusvork.

Hariduse talgupäev „Õpe ei lõpe 2“ toimus 16. septembril 2023 Haanjas ning keskendus haridusvõrgu ümberkorraldamise erinevatele alternatiividele. Arutelude lihtsustamiseks pakuti välja 5 võimalikku alternatiivi:

- 1) koolide juhtimise ühendamine;
- 2) lasteaedade juhtimise ühendamine;
- 3) 6-klassiliste koolide moodustamine;
- 4) Mõniste või Varstu õppekoha ära kaotamine;
- 5) hetkeolukorra säilimine.

Talgupäeval välja toodud erinevate alternatiivide võimalused ja ohud on lühidalt kokku võetud alljärgnevalt:

1) Koolide juhtimise ühendamisega kaasnevad võimalused ja ohud

Kooli juhtimise ühendamise võimalustena nähakse ühise identiteedi ja ühtsustunde loomist ning juhtimiskultuuri muutmist, kus saab enam keskenduda strateegilisele juhtimisele. Õpilastele saab pakkuda enam valikaineid, ühisüritusi, tugevamat ettevalmistust võistlusteks ja esindustegevusteks. HEV-õpilastele pakutakse paremat õpikeskkonda, sest spetsialiste on suuremas koolis enam. Õpetajad ja tugispetsialistid saavad õpetada oma õppeainet süvenenumalt, jagada paremini

⁸ „Koolide ja koolivõrgu efektiivsus: Õpetajate järelkasvu tulevik.“ https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2023/11/2023_koolide-ja-koolivorgu-efektiivsus_uuring.pdf

⁹ „Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorralduste plaani raport“
https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/39338604/Ro%CC%83uge_haridusvo%CC%83rgu_raport_jaanuar2024.pdf/20942bf8-8b04-4236-a974-cf60790a3c2a;

kogemusi ja parimaid tavasid, planeerida ühiselt sündmusi, korraldada paindlikumalt igapäevatööd ja asendamisi. Tekib võimalus nii täis- kui ka osakoormusega töötamiseks ühes koolis ja asutusesiseseks karjäärimuutuseks. Võimalik luua ühtne tulemustasustamise süsteem.

Kõiki valla koole ühendades tekib suurem sidusus kogukondade vahel ja kohapärimuse jagamise võimalus. Õpilastel on võimalus osaleda ülekoolilistel ühisüritustel ja kooli ühtselt kodulehelt jõuab info paremini sihtrühmadeni.

Kooli juhtimise ühendamise ohtudena nähakse juhi suutlikkust, mitme õppekoha juhtimise keerukust, eripärade säilitamist ja nimeküsimumust. Hägustub kooli omanäolisus, nõrgeneb piirkonna kohaidentiteet ja omakultuur. Õpilase jaoks võib väheneda kaasatus kooli esindamistesse ja igapäevane suhtlus direktoriga, mis viib direktori autoriteedi vähenemiseni õpilaste jaoks.

Õpetajatel ja tugispetsialistidel võib tekkida liikumisega seoses logistiline keerukus, mitme õppekoha vahel liikumine tekitab pingeid ja koormuse suurenemist, millega võib kaasneda läbipõlemise oht. Väheneb panustamine ühisüritustesse ning nõrgeneb side kogukonnaga. Kogukonnal ja vanematel kaob hääl suures hoolekogus ära ning väheneb kaasatus kooliellu.

2) Lasteaedade juhtimise ühendamise kaasnevad võimalused ja ohud

Lasteaia juhtimise ühendamine aitab seada fookuse alusharidusele, kuna koolide ja lasteaedade ühtse juhtimise puhul jääb alusharidus sageli tahaplaanile. Ühisjuhtimise võimaluseks on alushariduses ühiste põhimõtete ja väärtuste edasi andmine ning raha ühtlasem jaotamine (sh töötasude ühtlustamine); võimalus korraldada personalile paremaid ühiskoolitusi, luua ühtne teenuse kvaliteet ja laste vastuvõtukord. Tekib parem võimalus koostööks ja ühistegevusteks teiste rühmadega (sh ujumine ja liikumine). Personali osas saab ringijuhendajate koormust paremini planeerida ning ümberkorraldused võimaldavad võtta tööle täiskoormusega õppejuhi.

Lasteaia juhtimise ühendamise ohuna nähakse majandamiskulude arvestuse keerukust ja juhi igapäevast mitteolemist õppekohas. Ohtudena on lisaks nähtud rahaliste vahendite suunamist rohkem Rõuge majja, kogukonna väiksemat kaasamist, õpetajate karjäärivõimaluste vähenemist ning liikumist erinevate rühmade vahel (asendamine), õpetaja ja lastevanemate vahetu suhtluse kadumist asutuse juhiga ning tulevikus väiksemate rühmade sulgemist. Rõuge rühmade kaotusena on välja toodud laste ujumise aja vähenemist, mis on seotud teiste rühmade ujumistega.

3) 6-klassiliste koolide moodustamisega kaasnevad võimalused ja ohud

III kooliastme kaotamisel nähti võimalusi jätkata kooli esindamist olemasolevate võistkondadega. Kui tekib suurema õpilaste arvuga III kooliaste, siis saab aineõpetaja rohkem keskenduda oma aine andmisele ega pea mitut ainet korraga andma.

III kooliastme kaotamisel nähti ohtu õpilaste omavahelises suhtlemises, mis on seotud kooli vahetamisega peale II kooliastet (teise piirkonna õpilaste kiusamine/narrimine), samuti kohanemiskeskuse uue keskkonnaga, sõprade lahkumist peale II kooliastet ning sellest tulenevalt sotsiaalsete oskuste ja meeskonnatöö vähenemist (koolipere on väiksem), koolitee pikenemist, kontrolli vähenemist õpilase üle.

Toodi ka välja, et kui III kooliaste Haanja, Varstu ja Mõniste koolist kaob, ei suuda omavalitsus pakkuda piisavalt õppekohti, sest Rõuge kool jääb geograafiliselt näiteks Mõnistest ja Varstust eemale ning Rõuge koolihoones ei ole piisavalt ruumi. Õpetamise seisukohalt on suureks ohuks õpetajate koormuste vähenemine, mis raskendab B-võõrkeele õpetajate leidmist. Klassiõpetajate süsteemile üleminek vähendab õpetamise kvaliteeti, sest klassiõpetajad ei ole kõigis ainetes sama

tugevad kui konkreetsed aineõpetajad. Õpetajate tööle sõitmise teekond pikeneb ja kui õpetajaid jagatakse mitme õppekoha vahel, siis ei ole enam aega panustada ühistegevustesse.

Lapsevanemal on logistiliselt keeruline, kui koolid ja lasteaiad on erinevates kohtades, mistõttu soovitakse lapsed kohe ühte kohta viia. Lapsevanemad panevad lapse kohe sinna kooli, kus on ka III kooliaste, et laps ei peaks hiljem kooli vahetama. Kogukond näeb kõige suurema ohuna piirkonna aktiivsuse vähenemist ja hääbumist, noorte perede lahkumist piirkonnast.

4) Mõniste või Varstu õppekoha sulgemisega kaasnevad võimalused ja ohud

Õppekoha sulgemisega luuakse võimalus pakkuda jätkusuutlikku kvaliteetset haridust ühes koolimajas. Õpilaste jaoks tekib rohkem võimalusi eakaaslastelt õppimiseks, sotsiaalsete oskuste arendamiseks. Tekib positiivne konkurent, mis viib õpingutel edasi. Tekib valikuvariantide rohkus, võimalus õppida kodulähedases hea õppekeskkonnaga koolis ning vajadusel tempo- ja tasemerühmades, osaleda meeskonnamängudes ja huviringides.

Õpetajal ja tugispetsialistil tekib võimalus töötada täiskoormusega, suurenevad personali valikuvõimalused. Hariduskorralduses väheneb õpetamise vajadus liitklassides, eelarve osas toimub kulude kokkuhoid.

Õppekoha sulgemisega nähakse ohuna kodulähedase kooli kadumist ja vanemate otsust viia lapsed mujale kooli. Õpilase jaoks võib pikeneda koolitee, tekkida kiusu, uues kollektiivis ja suuremas klassis kohanemiskasvatused, väheneda individuaalse toetamise võimalus. Õpetaja ja tugispetsialist ei pruugi jõuda iga lapseni, kuna klassis on lapsi rohkem; suureneb läbipõlemise oht, võib väheneda töökohtade arv ja väga head spetsialistid võivad lahkuda. Kogukonnale ja lapsevanemale on emotsionaalselt raske kooli kadumine, keeruliseks võib muutuda lastevanemate logistika. Muudatuste tulemusena võib väheneda teenuste pakkumine ja piirkonna atraktiivsus, noored pered võivad lahkuda ning inimesi ei tule maale elama – toimub piirkonna hääbumine.

5) Hetkeolukorra säilitamisega kaasnevad võimalused ja ohud

Kui midagi ei muuda, nähakse võimalusena individuaalset õpet, lapse iseseisvat kujunemist, õpilaste suuremat hõivatust kooli esindamisel ja väikese grupi eelist nendele, kes suures kollektiivis on tagasihoidlikud. Õpetajatel on võimalus töötada osakoormusega, tegeleda lapsega individuaalselt, märgata abivajajat ja kiiresti sekkuda, sest õpetajatel ja õpilastel on väikestes koolides lähedased suhted. Õpetajate töökoht on kodu lähedal, õpetajal on väike töökoormus ja vähem töid parandada, millest tulenevalt on väiksem läbipõlemise oht.

Lapsevanemal on suuremad võimalused osaleda kooli töös ning suurem valikuvõimalus, millisesse kooli laps panna. Kogukonna vaates säilivad töökohad ja kogukond tervikuna, kuna kool on kogukonna keskuseks.

Kui midagi ei muuda, nähakse ohtudena meeskonnatöö, suhtlemis- ja sotsiaalsete oskuste vähenemist (sh ei ole võimalik meeskonnasporti harrastada), HEV-lastel osakaalu suurenemist ja liitklasside tekkimist. Õpetajad näevad ohuna liiga väikest koormust ja sellest tulenevalt vajadust töötada mitmes erinevas koolis, madalat töötasu, õpetamist liitklassides, jäämist mugavustsooni (harjunud väiksema arvu lastega töötama).

Lapsevanemate jaoks on ohuks isiklike ja töiste (ja kooli-) suhete segunemine, väike laste arv klassis ja sellest tulenevalt liitklasside tekkimine, kvalifitseeritud õpetajate vähenemine ja raskused nende leidmisel. Kui haridusvõrgus mingeid muudatusi ei tehta, võib see põhjustada mõne teise teenuse kadumise.

Lisaks eeltoodud alternatiividele on arutelu käigus käsitletud ka alljärgnevas tabelis välja toodud võimalusi:

<p>RÕUGE KOOL ühe asutusena (ühendjuhtimisel kool koos lasteaiaga, sh Rõuge lasteaed)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rõuge lasteaiarühmad kokku moodustavad piisavalt suure asutuse, et olla iseseisev ning keskenduda alushariduse arendamisele. Lasteaiad ja koolid tegutsevad erinevate seaduste alusel ning kogemused näitavad, et ühtses asutuses kipuvad lasteaiad jääma kooli varju. Kaks erinevat hoolekogu, st koolil ja lasteaial eraldi hoolekogud, võimaldavad haridusellu kaasata rohkem inimesi. – Ühel juhul on korraga vastutus nii alus- kui põhihariduse arendamiseks.
<p>RÕUGE KOOL koos Haanja, Varstu ja Mõniste kooli juurde kuuluvate lasteaiarühmadega</p> <p>RÕUGE LASTEAED eraldi asutus</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Jättes Rõuge lasteaiad eraldi asutuseks ning koolide juurde kuuluvad rühmad eraldi, ei teki ühte terviklikku alushariduse keskust ning ühist lasteaiad järjekorda, kus oleks ühiselt läbi mõeldud vastuvõtukord, kodukord jne. Jätkub erinev lähenemine ja killustatus. – Ühel juhul on korraga vastutus nii alus- kui põhihariduse arendamiseks.
<p>RÕUGE/HAANJA KOOLI juhtimise ühendamine</p> <p>VARSTU/MÕNISTE KOOLI juhtimise ühendamine</p> <p>RÕUGE LASTEAED eraldi asutus</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Variant tuleks kaalumisele, kui Mõnistes ja Varstus oleks jätkusuutlik pidada kahte kooli, kuid paraku näitavad andmed, et piirkonnas on lapsi ühe kooli jagu. Seega pole mõistlik liita ka Rõuge ja Haanja kooli ning jätta Varstu/Mõniste kool eraldi juhtimise alla, sest tegemist on vaatamata koolide juhtimise ühendamisele siiski väikese kooliga (kokku 98 õpilast). Teisalt ainult kahte kooli ühendades ei teki terviklikku lähenemist ja jääb ressursside killustatus ning ei ole võimalik parimal viisil juhtimise ühendamisest tulenevaid võimalusi võimendada.
<p>HAANJA/MÕNISTE-VARSTU KOOLI ühendamine</p> <p>RÕUGE KOOL ja RÕUGE LASTEAED eraldi asutused</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ettepanek tehti lähtudes põhimõttest, et mõlemad koolid on lasteaed-põhikoolid ning seega on olemas sarnane haridusasutuse kogemus. Ühendamine tundub liialt kunstlik, sest ei teki ühtset tervikut ja identiteeti ning juhtimise ühendamisest tekkivad võimalused ei võimendu piisavalt.
<p>VARSTUS ja/või MÕNISTES jääb alles 6-klassiline kool</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Varstu ja Mõniste piirkond on kaugel Rõuge koolist ning seega ei ole põhjendatud 6-klassiliste koolidega jätkamine. Rõuge valla lähiminevikus on näiteid, kuidas kooli 6-klassiliseks muutmise viis kooli hääbumiseni. Seega ei ole mõistlik ka ühe kooli jätkamine 6-klassilisena, otsustades kohe jätkata piirkonnas ühe tugeva 9-klassilise kooliga annab võimaluse ressursse

	suunata otstarbekamalt. Hea kättesaadavuse kriteerium põhikooli puhul on kuni 15 km ¹⁰ . Rõuge põhikooli ja Varstu/Mõniste põhikooli vahemaa on 21–31 km ning Mõniste kooli ja Varstu kooli vahel on 10 km. Mõniste küla ja Varstu kooli vaheline distant on 6 km.
--	---

3.3. Valitud lahendus

Arvestades alternatiivsete lahenduste puhul välja toodud võimalusi ja ohte, Rõuge valla rahvastikuprognoozi, olemasolevat koolivõrku, kvalifitseeritud tööjõu puudust, palgasurvet, valla võimekust haridusasutusi üleval pidada ning tänapäevase õpikeskkonna loomisse investeerida, on Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamine vajalik ja põhjendatud. Esialgse eelnõu kohaselt, mis saadeti arvamuse andmiseks hoolekogudele, õpilasesindustele ning noortevolikogule, jäädi seisukohale, et koolivõrgu stabiilsuse tagamiseks pikemas perspektiivis on mõistlik viia koolieelsed lasteasutused ja koolid eraldi juhtimise alla ning moodustada kaks ülevallalist haridusasutust – Rõuge Põhikool ja Rõuge Lasteaed – ning lõpetada hariduse andmine Mõniste koolimajas.

Haridusasutuste ümberkorraldamise vajadust mõistsid nii Haanja Kooli, Varstu Kooli, Rõuge Kooli kui Rõuge Lasteaia hoolekogud, kes leidsid, et haridusvõrgu reform on vajalik ning ümberkorralduse vajadus on põhjendatud (vt täiendavalt punktis 6.2). Mõniste Kooli hoolekogu ei nõustunud Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse eelnõuga ning tegi vallavalitsusele ettepaneku võtta koostatud eelnõu esitatud kujul tagasi.

Arvestades haridusasutuste ümberkorraldamise eelnõule hoolekogude ja õpilasesinduste poolt esitatud täiendavaid ettepanekuid ja arvamusi ning Mõniste õppekoha sulgemisega seotud kaalutlusi, korraldatakse Rõuge valla haridusasutused ümber selliselt, et koolieelsed lasteasutused ja koolid viiakse eraldi juhtimise alla ning moodustatakse kaks ülevallalist haridusasutust – Rõuge Põhikool ja Rõuge Lasteaed –, kus Rõuge Põhikool jätkab tegevust neljas õppekohas (Haanjas, Kuutsil, Rõuges ja Varstus) ning Rõuge Lasteaed seitsmes õppekohas (Haanjas, Ruusmäel, Rõuges, Viitinas, Nursis, Kuutsil, Varstus). Tulenevalt eelnevast on esialgset eelnõud muudetud ning valitud lahendus puudutab ainult koolide ja lasteaedade eraldi juhtimise alla viimist.

Ühendades asutusi on ümberkorraldamise käigus vabanevad vahendid võimalik suunata tagasi haridusasutuste õppe- ja arendustegevusse, tugiteenustesse ja konkurentsivõimelisematesse palkadesse. Rahalised vahendid jäävad haridusvaldkonda ning väheneb täiendav vajadus valla eelarvest õpetajate, tugispetsialistide ja juhtide palgakulu rahastamiseks. Riigipoolne haridustoetus on otseselt seotud koolis õppivate õpilaste arvuga – mida vähem on õpilasi seda väiksem on riigipoolne toetus. Toetusfondi rahastus õpetajate ja koolide tegevjuhtkondade palgakuludeks ei kata juba täna kõiki vajalikke kulutusi. Tulenevalt riiklikult kehtestatavast õpetajate töötasu alammäärast, millega on seotud ka haridusasutustes töötavate tugispetsialistide ja lasteaiaõpetajate töötasud, kasvavad tööjõukulud igal aastal, olenemata sellest, et õpilasi jääb haridusasutustes vähemaks. Õpetaja töötasu alammäär jätkuva tõusuga väheneb valla võimekus rahastada haridusasutuste õppe- ja arendustegevusi või palgata vajalikke tugispetsialiste.

Lasteaia ja kooli eraldi juhtimine

¹⁰ „Uuring era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ <https://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2015/06/uuring-era-ja-avalike-teenuste-ruumilise-paiknemise-ja-kc3a4ttesaadavuse-tagamisest-ja-teenuste-kc3a4sitlemisest-maakonnaplaneeringutes.pdf>

Liitmise tulemusena moodustuvad kool ja lasteaed on piisavalt suured asutused, et jääda eraldi juhtimise alla ning keskenduda eraldiseisvalt tugeva põhihariduse ja alushariduse andmisele. Kogemus on näidanud, et koolide ja lasteaedade ühe juhtimise alla viimisel jääb alusharidus paratamatult tahaplaanile, sest üks juht ei suuda mõlemale valdkonnale piisavalt tähelepanu pöörata. Koolid ja lasteaed tegutsevad erinevate seaduste alusel, neil on erinevad nõuded ja eesmärgid, mille osas vastutuse võtmine või arendustegevuste planeerimine võib ühele juhile olla liigselt koormav. Eraldi asutuste puhul on hoolekogul, aga ka lastevanematel, suuremad võimalused õppe ja kasvatuse küsimustes kaasa rääkida ning hariduse andmiseks paremaid tingimusi luua.

Ühendjuhtimine

Lasteaed

Ühe lasteaia moodustamisel olemasolevate lasteaiaühikute baasil tekib üks tugev ja keskne lasteaed 11 olemasoleva rühmaga. Lasteaedade ühendjuhtimine võimaldab alushariduses ühiste põhimõtete ja väärtuste edasi andmist, eelarveliste vahendite terviklikumat planeerimist (sh palgasüsteemi väljatöötamist ja töötasude ühtlustamist, koolitustegevuse korraldamist) ning teenuse kvaliteedi ühtlustamist, sh ühiste aluste ja tingimuste loomist (ühine vastuvõtukord, kodukord, hoolekogude töökord jne). Personali osas saab paindlikumalt korraldada õpetajate ja tugipersonali asendamisi (nt valverühmad puhkuse ajal, asendamised haigestumise korral), planeerida ringijuhendajate koormust ja liikumist rühmade vahel, võtta tööle vähemalt täiskoormusega õppejuht ning seeläbi tugevdada õppearenduse poolt. Arvestades laste heaolu ja turvatunnet, jääb rühmaõpetajate ja abipersonali liikumine rühmade vahel siiski pigem vajaduspõhiseks (haigestumine, puhkuse asendus), mitte ei looda olukorda, kus õpetajad on pidevas liikumises. Ühise lasteaia puhul kaob ära rühmade omavaheline konkurents ning paraneb koostöö ja ühistegevuste planeerimine.

Erinevates aruteludes on välja toodud ohuna juhi ja töötajate omavahelise suhtluse vähenemist ning juhi igapäevast mitteviibimist õppekohas. Seda saab leevendada eelkõige piisaval hulgal õppejuhtide ja vajadusel nn vanemõpetajate planeerimisega struktuuris, kes võtavad õppekohas vastutava rolli ja kelle poole nii personal kui lapsevanemad saavad küsimuste korral pöörduda. Samuti planeeritakse struktuuri võimalusel juhiabi ja/või haldusjuhi ametikoht, kes on asutuse juhile toeks nii dokumentatsiooni ettevalmistamisel, kodulehe ja e-lasteaia haldamisel, tellimuste tegemisel, hoonete korrashoiu tagamisel jm igapäevaste küsimuste lahendamisel, et asutuse juhile jääks rohkem aega üldisteks arendustegevusteks. Kuigi ühendjuhtimise negatiivse poolena on nähtud kogukonna kaasamise vähenemist, aitab alushariduse koondumine ühe asutuse alla veelgi paremini sihtrühmadeni jõuda.

Kool

Ühendjuhtimine võimaldab üle valla ühise identiteedi ja ühtsustunde loomist, ressursside optimaalsemat kasutamist ja suunamist õppearendusse ning juhtimiskultuuri muutmist, kus saab senisest enam keskenduda strateegilisele juhtimisele.

Rõuge valla koolide liitmise tulemusena moodustub nelja kooli asemel üks kool, millel on neli erinevat õppekohta. Selliselt säilib Rõuge vallas tugev 9-klassiline kool ning õppekohtade kaudu kodulähedane põhihariduse (I–III kooliaste) kättesaadavus. Rõuge valla koolide liitmisel õpib koolis kokku 347 õpilast, mis vastab hiljuti Arenguseire Keskuse poolt avaldatud raportis toodud soovituslikule põhikooli suurusele 300–400 õpilast¹¹.

¹¹ „Õpetajate järelkasvu tulevik RAPORT 2023: Trendid ja stsenaariumid aastani 2040“ https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2023/11/2023_opetajate-jarelkasvu-tulevik_raport-2.pdf

Koolide ühendjuhtimine võimaldab põhihariduse eelarvelisi vahendeid terviklikumalt planeerida (sh palgasüsteemi väljatöötamine ja töötasude ühtlustamine, personali koolitustegevuse korraldamine) ning seada senisest enam fookus õppearendustegevustele. Koolide ühisele juhtimisele viimine annab lisavõimalusi ressursside ümberkorraldamisega muuta juhtimisstruktuur efektiivsemaks ning kooli juhti toetavamaks. See tähendab, et tööülesanded tuleb jaotada ametikohtade vahel ümber nii, et direktoril on võimalik rohkem tähelepanu suunata strateegilisele juhtimisele, ühtse meeskonna loomisele ning asutuse igakülgsele arendamisele. Personali osas saab paindlikumalt korraldada õpetajate ja tugipersonali asendamisi (nt asendamised haigestumise korral), pakkuda töötajatele suuremat osakoormust (vajadusel töökoht mitmes õppekohas), muuta kooli ja koostöökeskuse vahelist koostööd tugevamaks (kahe asutuse vahel suhtlus lihtsam kui viie asutuse vahel). Õpetajatel on võimalus õpetada oma õppeainet süvendatumalt (suuremad koormused, kaob ära vajadus anda mitut erinevat ainet), jagada omavahel kogemusi, parimaid praktikaid, planeerida koos ühiseid sündmusi.

Kuigi juhtimise ühendamine ei too olemasolevatesse õppekohtadesse juurde õpilasi ega vähenda vajadust liitklasside moodustamiseks, on ühendjuhtimisega võimalik suurendada õppekohtade vahelist koostööd nii õpilaste kui õpetajate vahel ning pakkuda seeläbi õppetöö läbiviimiseks mitmekesisemaid valikuid ja võimalusi (näiteks valikained, ülekoolilised võistkonnad jne).

Kõikide valla koolide ühendamine seob ka kogukondi, mis omakorda aitab vallas tervikuna luua sidusamat identiteeti – ei ole enam „minu“ või „sinu“ kool, vaid „meie kool“.

Peamiseks ohuks koolide ühisele juhtimisele viimisel on tugeva koolijuhi leidmine, et võimendada kõiki juhtimise ühendamisega seotud võimalusi ning maandada ohtusid. Selleks on kooli pidaja näinud ette võimaluse mentorite ja ekspertide kaasamiseks, kes vajadusel suunavad ning nõustavad; tugeva juhtimisstruktuuri väljatöötamist (sh tugipersonal) ning juhtkonnaliikmete omavahelist toetamist.

Koolide ühendjuhtimise alla viimisel on võimaluseks heade olemasolevate kogemuste kasutusele võtmine ülevallaliselt: Erasmus+ rahvusvaheliste projektide läbiviimine, mahe koolitoit, kooliaed, rahvatants, muusikapesa, kiusamisvaba kool jne. Kõiki seniste koolide eripärasid saab edasi kanda ka uues koolis.

Otsuse eelnõus välja toodud lahenduse eelised, puudused, riskid ja riskide maandamine on välja toodud alljärgnevalt.

Valitud lahenduse eelised:

- luuakse võimalus haridustee tagamiseks hajaasustatud piirkonnas;
- kahe haridusasutuse loomisel saab keskenduda konkreetset vastava õppekava tegevustele;
- luuakse eeldused tugevamaks koostööks, sh koostöö asutuste vahel (koostöökeskus, noorsootöö keskus) ning huviharidus;
- suureneb õpilaste omavaheline suhtlemine, kooskasvamine, sotsiaalne areng;
- väheneb koolide omavaheline konkurents;
- vabanevate vahendite ümber suunamine sisulise õppetöö korraldamiseks;
- väheneb osakoormusega töötajate osakaal ning ühtlustuvad õpetajate koormused;
- paremad võimalused õpetajate jagamiseks nii ainetundide kui asendustundide andmiseks;
- struktuurimuudatused võimaldavad parandada haldus-, majanduslikku ja infotehnoloogilist võimekust;
- paremad võimalused valdkondade üleseks süsteemseks võrgustikukoostööks hariduse-, kultuuri-, noorsootöö-, ennetus- ja sotsiaaltöövaldkonnas;
- väheneb kogukondade vaheline ebakõla.

Valitud lahenduse puudused:

- ümberkorraldusest tulenevate muutustega harjumine võtab aega;
- väheneb juhi füüsiline kohalviibimine õppekohas;
- suureneb vajadus isikliku sõiduauto kasutamise hüvitamiseks (personali liikumine);
- olemasolevatesse õppekohtadesse ei tule juurde õpilasi, mistõttu on endiselt vajadus liitklasside moodustamiseks;
- ebamõistlik ressursikasutus, mis on seotud olemasolevate ja alataitunud koolihoonete ülalpidamisega.

Valitud lahenduse riskid:

- juhtimistasandi muudatus võib kaasa tuua juhtimise keerukuse: personali ja lapsevanemate vastuseis; direktori rolli muutus operatiivjuhtimiselt strateegilisele juhtimisele; väljakutse juhtimispädevusele ja senisele tööpraktikale;
- personali ja lapsevanemate ebapiisav informeerimine eesolevatest muudatustest;
- väheneb seniste koolide piirkondlik ja arengukavuline eripära;
- kogukonnatunde, traditsioonide ja koolide identiteedi vähenemine;
- kogukondlik vastutõtamine võib otsuse mõjusid oluliselt halvendada.

Valitud lahenduse riskide maandamine:

- juhtide mentorlus ja tugemine nii ekspertide kui koolipidaja poolt;
- kogemuste vahetamine ja õppimine kolleegidelt, kes on haridusasutuste reformi läbi teinud;
- tugeva juhtimisstruktuuri väljatöötamine (sh tugipersonal) ning juhkonnaliikmete omavaheline toetamine;
- personali, laste ja lastevanemate varajane ja järjepidev informeerimine haridusasutuste ümberkorraldamisega seotud muudatustest;
- liidetavate koolide traditsiooniliste ürituste jätkamise toetamine ja omanäolisuse säilitamine;
- olemasolevate tegevuste jätkamine õppekohtades või laiendamine üle kooli, nt mahe koolitoit, kooliaed, osalemine programmides „Roheline kool“, „Liikuma Kutsuv Kool“ ja „Kiusamisvaba Kool“, rahvatants, muusikapesa, Erasmus+ rahvusvaheliste projektide läbiviimine jne;
- lastevanemate ja kogukonna aktiivne kaasamine kooli tegevustesse;
- järjepidev kommunikatsioon kogukondade esindajate poolt koosloomeliste tulevikulahenduste leidmiseks.

4. Eelnõu kooskõla arengudokumentidega

Rõuge valla arengukava 2030 toob elukaareülese hariduse valdkonna arenguvajadustena välja muuhulgas vähenev õpilaste arvu, õpetajaskonna vananemise, tugiteenust vajavate laste ja noorte arvu suurenemise, konkurentsi ja hägusa fookuse haridusvõrgus, monofunktsionaalse taristu kasutuse. Arengukava tegevuskavas aastateks 2024–2027 on elukaareülese hariduse valdkonna tegevustena märgitud järgmist: „loome vallaülese toimiva hariduskoostöövõrgustiku (haridusvõrgu seiramine, korrastamine ja ühtlustamine, asendusõpetajate register, ühiskoolitused, kvaliteedi kokkulepe, õpetajate motivatsioonipakett)“; „korrastame haridusvõrgu, et tagada kogu vallas kvaliteetne haridus, õpetajate järelkasv, vajalikud tugispetsialistid ja kaasaegne õpikeskkond“ ja „loome kõigile kättesaadava Rõuge valla lasteaia, ühtse vastuvõtukorra ja tugivõrgustiku“. Rõuge valla majanduslikust olukorrast tulenevalt on muutuste algatamine õigustatud haridusvõrgu jätkusuutlikkuse tagamise eesmärgil ning haridusvõrgu ümberkorraldamine on kooskõlas valla arengukavaga.

2021. aastal Geomedia OÜ poolt läbi viidud uuringus „Rõuge valla rahvastikuprognosis ja võimalused elanike arvu mõjutamiseks“ on käsitletud erinevaid stsenaariumeid arvestades seniseid muutusi rahvastikus, sh loomulikku iivet ja rändesaldot.

Vastavalt baasstsenaariumi prognoosile (ei arvesta rändesaldot) on aastaks 2041 Rõuge valla elanikkond märgatavalt vananenud: elanikud vanuses 65+ moodustavad rahvastikust ligi 30%, laste ja noorte (vanus 0–14) osakaal rahvastikust on 13% ning tööealiste elanike (vanus 15–64) osakaal 56–57%. Suurimad vanusegrupid 2041. aastal on elanikud vanuses 50–54 ja 75–79. Baasstsenaarium näitab, et loomuliku iibe alusel rahvastikutaaste Rõuge vallas pole jätkusuutlik.

Vastavalt rändestsenaariumile jätkub elanike arvu vähenemine vallas 1,6–1,7% aastas. Rändestsenaariumis elanikkonna kahanemist kiirendab asjaolu, et väljaränne vallast toimub põhiliselt vanusegruppides 0–9 (rändesaldo -42) ja 20–34 (rändesaldo -102) ning kokku moodustavad need vanuserühmad 80% negatiivsest rändesaldost. Vastavalt rändestsenaariumile väheneb elanike arv Rõuge vallas järgneva 20 aastaga 30% võrra. Sealjuures vanusegrupp 0–14 ja 15–64 vähenevad võrreldes 2021. aastaga 2041. aastaks kuni 40%, vanuserühmas 65+ suureneb samal ajal elanike arv 15–16%. Potentsiaal rahvastiku osas on soodsam Rõuge, Viitina, Nursi, Säna ja Haanja paikkondades. Kuna paljudes Rõuge valla paikkondades toimub elanikkonna kiire vananemine, siis sõltub nende rahvastik tulevikus oluliselt sellest, kes sinna elama asuvad.

Tulenevalt uuringust võib eeldada, et ka lähima kümne aasta jooksul ei ole tõenäoline, et isegi väga tõhusa regionaalpoliitika puhul kasvaks kooliealiste laste arv Rõuge vallas sellisel määral, et õigustatud oleks nelja kooli eraldiseisvana pidamine.

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 kohaselt on Eestis haridusvaldkonna strateegilisteks eesmärkideks:

- (1) Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemete ja -liikide vahel.
- (2) Eestis on pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid, mitmekesine õpikeskkond ning õppijast lähtuv õpe.
- (3) Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 kohaselt tuleb tagada kvaliteetset haridust pakkuv, kaasav ja ressursitõhus õppeasutuste võrk ja taristu, et haridus oleks kättesaadav eri sihtrühmadele ja õppekeskkond toetaks nüüdisaegset õpikäsitust.

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 õpivõimaluste ja hariduse korralduse kitsaskohtadena tuuakse muu hulgas välja, et Eestis on koostöö ning sidusus haridustasemete ja -liikide vahel ebapiisav, kohati ei ole asutuste dubleerimine otstarbekas, piiratud ressursside tingimuses väheneb hariduse piirkondlik kättesaadavus. Kuna haridussüsteemi mõjutab paratamatult muutuv demograafiline olukord, on rahvastiku vähenedes vaja kohandada koolivõrku, tagades kvaliteetse kohustusliku hariduse kättesaadavuse kõigis Eesti piirkondades.

Arengueesmärkide saavutamise ühe esmatähtsa tegevusena tuuakse arengukavas välja olemasoleva haridusasutuste võrgu optimeerimine. Arengukava kohaselt tuleb kohalikul omavalitsusel, kelle pädevuses on põhihariduse korraldamine, tagada kodulähedane õpe vähemalt põhikooli esimeses ja teises kooliastmes. Kahaneva rahvastikuga piirkondades tuleb kolmanda kooliastme õpe tagada vähemalt omavalitsuse suuremates keskustes, sh kindlustades vajaduse korral õppes osalemist toetavad teenused, nt transpordi. Rõuge Vallavalitsus on siiski seisukohal, et lähtuvalt valla ruumilisest asutusest ja liikumise suundadest peab III kooliastme õppe võimalus lisaks Rõuge piirkonnale olema kättesaadav ka Varstu-Mõniste ja Haanja-Ruusmäe piirkonnas.

Rõuge valla plaanitavad muudatused haridusasutustes on vajalikud, et liikuda „Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035“ eesmärkide täitmise suunal.

5. Eelnõu mõju eelarvele

PGS § 82 lõige 3 sätestab, et munitsipaalkooli kulud katab koolipidaja ehk kohalik omavalitsus. 2024. aastal on esimesel lugemisel planeeritud eelarvesse valla üldhariduskoolide (Rõuge Põhikool, Haanja Kool, Varstu Kool, Mõniste Kool), Mõniste Kooli Muusikapesa ning Rõuge Koostöökeskuse ülalpidamiseks kokku 3 113 700 eurot, sh töötasudeks 2 515 500 ja majandamiskuludeks 598 200 eurot; lisandub 273 500 eurot transpordikulule. Valla 2024. aasta eelarve esimesel lugemisel planeeriti õpetaja töötasuks 1780 eurot kuus, kuid seoses õpetajate miinimumtöötasu tõusuga 1820 euroni lisandub töötasudeks täiendavalt kuluna ligi 21 000 eurot. Kõigi koolide põhikooliosa tööjõukulu on 2024. aastal prognoositavalt kokku ligi 2 419 501 eurot, millest vald kannab 796 178 eurot ja riik katab 1 623 323 eurot. Täiendavalt katab riik koolitus-, õppekirjanduse- ja kultuuriranitsa kulu ning koolilõunat mahus 95 999 eurot. Majandamis- ja transpordikulud on valla kanda. Kokku on valla kulu munitsipaalkoolide ülalpidamiseks 2 237 223 eurot ja riigi toetus 1 719 322 eurot.

Kuluna tuleb 2024. aasta eelarves arvestada teistele kohalikele omavalitsustele makstavaid kohatasusid: lasteaedade kohatasud 105 000 eurot, põhikoolide kohatasud 114 000 eurot, gümnaasiumide kohatasud 31 800 eurot.

Haridusametite ümberkorraldamisel eelarvet suurendav ja vähendav mõju Rõuge valla eelarvele puudub. Haridusametite juhtimine tuleb korraldada olemasolevate vahenditega ehk jääda tänaste eelarveliste mahtude juurde. Eelarvevahendite ümberkorralduse tulemusena on võimalik lisada struktuuri täiendavaid ametikohti ning tõsta töötajate palka seoses suurenenud töökoormuse, vastutuse ja lisandunud tööülesannetega.

Rõuge valla haridusametite ümberkorraldamise tulemusena:

- 1) väheneb direktori ametikohtade arv (senise 4 direktori asemel on Rõuge Põhikoolis 1 direktori ametikoht) – palgakulu vähenemine aastas ca **91 519** ($3 \cdot 1900 \cdot 12 \cdot 1,338$) eurot;
- 2) väheneb juhiabi ametikohtade arv (senise 2,5 juhiabi ametikoha asemel jääb 1 ametikoht) – palgakulu vähenemine ca **23 281** ($((410+440+600) \cdot 12 \cdot 1,338)$) eurot aastas;
- 3) väheneb majandusjuhataja ametikohtade arv (senise 3,0 majandusjuhataja ametikoha asemel jääb 1,0 ametikoht) – palgakulu vähenemine ca **33 075** ($((860+600+600) \cdot 12 \cdot 1,338)$) eurot aastas;
- 4) väheneb IT-spetsialisti ametikohtade arv (senise 1,8 ametikoha asemel 1,0 ametikohta) – palgakulu vähenemine ca **14 290** ($((495+395) \cdot 12 \cdot 1,338)$) eurot.

Kokku on palgakulu vähenemine ümberkorralduste käigus ca **162 165** ($91519+23281+33075+14290$) eurot.¹²

Haridusametite ümberkorraldamise käigus vabanevad vahendid jäävad haridusvaldkonda ning suunatakse õppe- ja arendustegevusse, tugiteenustesse ja konkurentsivõimelisematesse palkadesse. Kuna ühendatud juhtimisega kooli fookuses on õppearenduse tugevdamine, tuleb struktuuri luua õppearendusjuhi ametikoht, suurendada HEVKO ja haridustehnoloogi koormust. Suurenenud vastutuse tõttu peavad tõusma direktori, õppejuhtide, juhiabi, majandusjuhataja, IT-juhi, HEVKO, haridustehnoloogi ja koolielu korraldajate palgamäärad. Rõuge lasteaia ühendamise ümberkorraldamisel on vaja leida täiendavaid vahendeid juhiabi ja majandusjuhi osaliste koormuste lisamiseks ning direktori ja õppejuhi ametikoha palgamäära tõstmiseks seoses vastutuse suurenemisega. Õpetajate, tugispetsialistide ja muu tugipersonali palkade suurendamine on võimalik peale ametikohtade vajaduste hindamist ning koolitöötajate koosseisu kinnitamist.

¹² Sulgudes olevad palgamäärad on liidetavate koolide palgamäärad eelarves.

Lõplik vabanevate vahendite jagunemine sõltub konkreetsest asutuse struktuurist, ametikohtade koosseisust ja palgamääradest, mis kinnitatakse eraldi otsustega pärast haridusasutuste ümberkorralduse otsuse vastu võtmist volikogu poolt.

6. Huvigruppide kaasamine ja eelnõu kooskõlastamine

6.1. Haridusasutuste ümberkorraldamise arutelud

Info jagamiseks ja elanike teavitamiseks loodi 2023. aasta alguses valla kodulehele haridusvõrgu ümberkorraldamise tegevusi ja materjale, sh erinevate kohtumiste arutelu teemasid ja nende kokkuvõtteid koondav lehekülg aadressil <https://rouge.kovtp.ee/haridusvork>.

Haridusasutuste ümberkorraldamise eelnõu väljatöötamiseks viidi läbi küsitlus, korraldati töörühmades erinevaid arutelusid, talgupäevi ning kohtumisi, et jõuda nii lapsevanemate, hoolekogu liikmete, töötajate kui ka laiema kogukonnani.

- 1) 2023. aasta mais viidi läbi küsitlus Rõuge valla hariduselu tugevuste ja arenguvajaduste kohta. Küsitlusele vastas 103 inimest.
- 2) Hariduse talgupäev „Õpe ei lõpe 1“ toimus 3. juunil 2023 Varstu koolis. Talgupäev keskendus järgmistele teemadele: piirideta haridus; elukaareülene õpe; hariduse jätkusuutlikkus ehk kuidas seista vastu kahanevale laste arvule, vananevale õpetajaskonnale ja olemasoleva koolivõrgu väljakutstele; lapsest lähtuv õpe ehk maakoolide võimalus rakendada individuaalseid õpiradu; piirkonna eripära arvestav õpe.
- 3) Teine hariduse talgupäev „Õpe ei lõpe 2“ toimus 16. septembril 2023 Haanja koolis ja rahvamajas. Hariduskorralduse konsultant Marika Saar andis ülevaate Rõuge valla hariduselu teekaardist, kus on kirjeldatud tegevused järgmiseks õppeaastaks neljal suunal: haridusuuendused, haridusvõrgu ümberkorraldused, kohaliku omavalitsuse roll ja täiskasvanuõpe. Teine hariduse talgupäev keskendus haridusvõrgu ümberkorralduse teemale. Arutelude käigus kaardistati erinevate haridusvõrgu alternatiivide võimalusi ja ohte. Arutelude lihtsustamiseks pakuti välja viis võimalikku alternatiivi: a) koolide juhtimise ühendamine, b) lasteaedade juhtimise ühendamine, c) 6-klassiliste koolide moodustamine Mõnistes ja Varstus, d) Mõniste või Varstu õppekoha ära kaotamine ja e) hetkeolukorra säilimine ehk muudatusi ei toimu. Kohapeal lisati 6-klassiliste koolide alternatiivi ka Haanja Kool.
- 4) Haridusuuenduste töörühma koosolek kooli- ja lasteaiajuhtidele toimus 25. oktoobril 2023. Töörühmas arutati vajadust võtta fookusesse õppijakesksusega seotud teemad ning mõeldi üheskoos, kuidas seda valla haridusasutustes veelgi arendada. Lisaks arutati haridusvõrguga seotud teemasid.
- 5) Kohtumine Varstu kogukonnaga 25. oktoobril 2023. Kohtumise eesmärk oli arutada Varstu-Mõniste piirkonna haridusasutuste ümberkorraldamisega seotud küsimusi.
- 6) Kohtumine Mõniste kogukonnaga 1. novembril 2023. Kohtumise eesmärk oli arutada Varstu-Mõniste piirkonna haridusasutuste ümberkorraldamisega seotud küsimusi.
- 7) Kohtumine Rõuge valla haridusasutuste hoolekogude liikmetega 8. novembril 2023. Kohtumise fookus oli haridusasutuste juhtimise ühendamisel, sh arutati, kuidas võiks olla korraldatud ühendatud asutuses juhtimisstruktuur, hoolekogude ja õpilasesinduste moodustamine ning õpetajate ja õpilaste omavaheline koostöö.
- 8) Kohtumine Rõuge Noortevolikogu liikmetega 18. novembril 2023, kus arutati valla haridusvõrgu tuleviku üle.

6.2. Eelnõu kooskõlastamine ja arvamuse ärakuulamine

Rõuge Vallavalitsus arutas eelnõu 05.01.2024 toimunud istungil ning esitas eelnõu vastavalt PGS § 80 lõikele 1 ja noorsootöö seaduse § 9 lõikele 5 arvamuse saamiseks haridusametuste hoolekogudele, õpilasesindustele ja Rõuge valla noortevolikogule.

PGS § 80 lõike 1 kohaselt korraldab kooli pidaja kooli ümber ja lõpetab kooli tegevuse, kuulates enne ära hoolekogu ja õpilasesinduse arvamuse. Noorsootöö seaduse § 9 lõike 5 kohaselt edastab vallavolikogu noortevolikogule selle taotlusel oma istungite päevakordade projektid ning noori puudutavate õigusaktide eelnõud enne vallavolikogu istungite toimumist. Hoolekogude, õpilasesinduste ja noortevolikogu koosolekud toimusid ajavahemikul 15. kuni 20. jaanuarini 2024. Eelnõule tagasiside andmise tähtajaks määrati 26. jaanuar 2024.

Hoolekogud on võtnud järgmised seisukohad:

- 1) Haanja Kooli hoolekogu koosolek toimus 15.01.2024: hoolekogu arvates on haridusvõrgu ümberkorraldamine kulude kokku hoidmiseks mõistlik ja vajalik. Kuna seletuskirjas välja toodud kokkuhoiukohtad puudutavad vaid Varstu ja Mõniste koole, ei saa hoolekogu selles osas arvamust kujundada.
- 2) Varstu Kooli hoolekogu koosolek toimus 16.01.2024: hoolekogu toetab Rõuge valla haridusametuste ümberkorraldamise otsuse eelnõud esitatud kujul.
- 3) Mõniste Kooli hoolekogu koosolek toimus 17.01.2024: hoolekogu ei nõustu Rõuge valla haridusametuste ümberkorraldamise otsuse eelnõuga ning teeb vallavalitsusele ettepaneku võtta koostatud eelnõu esitatud kujul tagasi ja mitte esitada Rõuge Vallavolikogule.
- 4) Rõuge Põhikooli hoolekogu koosolek toimus 18.01.2024: hoolekogu leiab, et haridusvõrgu reform vallas on vajalik, vanaviisi jätkata ei saa. Mõniste-Varstu piirkonna õppekoha füüsilise asukoha osas hoolekogu seisukohta ei võta.
- 5) Rõuge Lasteaia hoolekogu koosolek toimus 19.01.2024: hoolekogu on seisukohal, et haridusametuste ümberkorraldamise vajadus on põhjendatud. Vallas on laste arv vähenemas, millest tulenevalt jäävad koolid ja lasteaia rühmad alatäituvaks, suurendades hoonete ülalpidamise kulukust, mistõttu tuleb leida kokkuhoiu kohti ja teha muudatusi.

Õpilasesindused on võtnud järgmised seisukohad:

- 1) Haanja Kooli õpilasesinduse koosolek toimus 15.01.2024. Õpilasesindus arutas haridusametuste ümberkorraldamist ning tegi omalt poolt täiendavad ettepanekud.
- 2) Varstu Kooli õpilasesinduse koosolek toimus 16.01.2024. Õpilasesindus arutas haridusametuste ümberkorraldamist ning tegi omalt poolt täiendavad ettepanekud.
- 3) Mõniste Kooli õpilasesinduse koosolek toimus 17.01.2024: õpilasesindus ei poolda Rõuge valla haridusametuste ümberkorraldamise eelnõud. Õpilasesindus peab oluliseks Mõniste Kooli jätkamist tänases vormis, kus kool, lasteaed ja muusikapesa teevad omavahel tugevalt koostööd.
- 4) Rõuge Põhikooli õpilasesinduse koosolek toimus 18.01.2024: õpilasesindusel ei ole haridusametuste ümberkorraldamise vastu midagi, kui raha jääb haridusvõrku alles.

Rõuge valla noortevolikogu koosolek toimus 20.01.2024. Noortevolikogu arvamust haridusametuste ümberkorraldamise eelnõule ei esitanud.

Rõuge Vallavalitsuse seisukoht haridusametuste ümberkorraldamise eelnõu kooskõlastamise ringil menetluse kaasatute kirjalikult esitatud ettepanekute ja arvamuste kohta on toodud alljärgnevas tabelis.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Vallavalitsuse arvamus
Haanja Kooli hoolekogu	1. Lisada eelnõu seletuskirja haridusvõrgu ümberkorraldamise tulemusena valmiva	1. Viidatud raportis on välja toodud koolide ühendjuhtimisele viimise korral asutuse esialgne struktuur.

	<p>haridusasutuste struktuurid, kuna tutvustuskoosolekul viidatud “Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorralduste plaani raport” (Marika Saar, Silva Stepanova, Jaanuar 2024) Tabel 8 toodud struktuur toob välja vaid töötajate nimekirja ja personalikulud, kuid jaotus õppekohtade vahel, alluvussuhted, volitused, kohustused ja asendussuhted on välja toomata, mistõttu pole võimalik eelnõu osas selget arvamust kujundada.</p> <p>2. Lisada eelnõusse Rõuge kooli ja Rõuge lasteaia ümbernimetamine Rõuge valla kooliks ja Rõuge valla lasteaiaiks, mis väljendaksid täpsemalt haridusasutuste olemust.</p> <p>3. Lisada eelnõusse hoolekogude ja õpilasesinduste valimise kord ja töökord.</p> <p>4. Eelnõus on välja toomata operatiivjuhtimine eriolukordades, samuti haldusjuhtimine.</p> <p>5. Õpilasesinduse, lapsevanemate ja õpetajate sõnum ei jõua juhtkonnani, kui see asub kaugel ja/või on harva majas.</p> <p>6. Eelnõu seletuskirjas on toodud ürituste „Õpe ei lõpe“ ja „Õpe ei lõpe 2“ käigus kogutud mured ja riskid, kuid need on hindamata ja eelnõus ei ole välja toodud meetmeid riskide maandamiseks. Sellisel kujul pole eelnõus ega seletuskirjas selget seost haridusvõrgu ümberkorraldamise kaasatud kodanike arvamuse ja edasiste otsustega.</p> <p>7. Eelnõus ja seletuskirjas ei ole peale Varstu ja Mõniste kooli puudutavate eelarvenäitajate välja toodud teisi otsusest sõltuvaid näitajaid, seda hetkeseisu kirjeldamisel ega ka eesmärkide osas (nt koolidevaheliste ühiste ürituste arv, mitmes valla koolis töötavate õpetajate arv, kogukonnaga koostöös toimuvate ürituste arv jne).</p>	<p>Täpsem struktuur kinnitatakse peale haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse vastu võtmist. Struktuuri kinnitab volikogu eraldi otsusega. Asutuse juhi pädevuses on asutuse töötajate koosseisu kinnitamine lähtudes tegelikust vajadusest ja eelarvelistest vahenditest. Tulenevalt eelnevast on mõistlik asutuse struktuur välja töötada koostöös asutuse juhtidega (nii olemasolevad juhid kui jätkavad juhid), kellel on asutuse töö sisemisest korraldusest kõige parem ülevaade.</p> <p>2. Eelnõus nähakse ette erinevate asutuste liitmist suurema asutuse külge, mistõttu ei pea vallavalitsus vajalikuks ega põhjendatuks haridusasutuste ümbernimetamist. Rõuge Põhikool ja Rõuge Lasteaed viitavad sõnaselgelt haridusasutuse haridustasemele (põhikool, lasteaed).</p> <p>3. Hoolekogude ja õpilasesinduste valimise kord ja töökord valmistatakse ette koostöös olemasolevate hoolekogude ja õpilasesinduste liikmetega peale haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse vastu võtmist.</p> <p>4. Operatiivjuhtimise eest eriolukordades ja haldusjuhtimise eest vastutab ka edaspidi asutuse juht vastavalt PGS §-le 45. Direktor korraldab kooli hädaolukorra lahendamise plaani väljatöötamise, kaasates vajaduse korral õppenõukogu ja hoolekogu ning eksperte. Direktor määratleb uues struktuuris vastutuse koolihoonete korrashoiu ja igapäevase majandamise eest.</p> <p>5. Info liikumise eest vastutab nüüd ja ka edaspidi asutuse juht. Struktuuris on planeeritud piisaval hulgal õppejuhi töökohti, mistõttu ei tohiks info liikumine võrreldes praegusega halveneda. Lastevanemate ja laste esmane kontakt koolis peaks olema klassijuhataja, mitte direktor. Õpetajate ja direktori omavaheline koostöö ei peaks sõltuma sellest, kas direktor on igapäevaselt konkreetses õppekohas või mitte. Direktoriga on</p>
--	---	---

		<p>endiselt võimalik sidevahendite abil ühendust võtta, korraldada erinevatele õppekohtadele suunatud koostööpäevi, koosolekuid jne. Selliselt toimib tänapäevases ühiskonnas suures osas asutuste ja ettevõtete töökorraldusest. Juhtkonna rolli õppekohas täidavad osaliselt ka õppejuhid.</p> <p>6. Ei nõustu väitega. Erinevate alternatiivide võimalusi ja ohte on hinnatud peatükis, mis käsitleb valitud lahendust.</p> <p>7. Eelarve mõjude osas ei toodud esialgses eelnõus välja Haanja ja Rõuge koolihoonega ja Rõuge lasteaiaga seotud kulusid ja tulusid, sest nende mõju haridusasutuste ümberkorraldamises ei olnud märkimisväärne – hooned jäid kõik kasutusse. Eelarvelised muudatused puudutasid eelkõige juhtimistasandit. Koolidevaheliste ühiste ürituste arv ja kogukonnaga koostöös toimivate ürituste arv sõltub kooli enda tegevusest ja eesmärkidest. Kooli poolt korraldavate ürituste osas ei ole koolipidaja pidanud seni arvestust, ega tee seda ka edaspidi. See on kooli enda sisemine korraldus ja olemasolevate ressursside jaotamine, kuidas ja mis mahus on kool valmis üritusi nii kooli siseselt kui koos kogukonnaga korraldama. Kooli pidaja ei sea siin mingeid piiranguid ning õppekohad saavad ka edaspidi oma tugevusi ja koostööd kogukonnaga ära kasutada.</p>
Mõniste Kooli hoolekogu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teeme ettepaneku vallavalitsusele koostatud eelnõu sellisel kujul tagasi võtta ja mitte esitada Rõuge Vallavolikogule. 2. Mõniste piirkonnas on sündide arv valla keskmisest kõrgem ning õpilaste arvu prognoos tulevastel aastatel kasvutrendis. Laste arvu vähenemine, kooli hääbumine ja hariduse andmise jätkusuutmatuse ei saa seega olla põhjenduseks Mõniste Kooli sulgemiseks. 3. Arvestamata on suletavate koolide põhimäärustest tulenevad erisused. Mõniste Koolis antava hariduse liik 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rõuge vallal pole majanduslikku seisutaset võimalik otsuseid enam edasi lükata. Ümberkorraldused tuleb teha koheselt, et tagada olemasolevate vahenditega haridusvõrgu toimimine. Kuigi vallavalitsus on eelnõud menetlusprotsessi käigus osaliselt muutnud, tuleb ressursside optimeerimiseks viia haridusasutused vähemalt ühtse juhtimise alla. 2. Seitsme aasta lõikes on vallas kõige kõrgem sündivus Rõuge piirkonnas, millele järgneb Mõniste piirkond. Seitsme aasta vaates on näha ka

	<p>on üldharidus ja huviharidus. Huvihariduse õppekava on lõimitud lasteaia ja põhikooli õppekavaga. Lisaks õpilased, kes õpivad individuaalõppes. Eelnõust ei selgu, mis saab huvihariduse õppesuunast ning kuidas on tagatud, et tänaste Mõniste Kooli lasteaialaste ja õpilaste hariduse kvaliteet säilib ja ei lange.</p> <p>4. Eelised õppekoha liitmiseks Varstu Kooli ei ole põhjendatud, analüüsitud või on valla poolt varem tellitud uuringutega vastuolus.</p> <p>5. Eelnõus puudub kinnitatud struktuur ning see kujundatakse vastavalt valla rahalistele võimalustele.</p> <p>6. Hindamata on eelnõuga kaasneva negatiivse mõju suurus eelarvele: täiendav kulu käivitamiseks vajalike mentoritele ja assistentidele makstavad tasud.</p> <p>7. Eelnõus ei kajastu negatiivne mõju eelarvele (jooksev aasta ja tulevased aastad), mis tekib Varstu ja Mõniste piirkonnast lahkuvate õpilaste liikumisel teistesse lähedalasuvate omavalitsuste koolidesse, sh laekumata jääv pearaha ning tasud teistele omavalitsustele.</p> <p>8. Ühe ümberkorralduse eesmärgina on toodud kvalifikatsiooniga õpetajate ja tugispetsialistide puuduse leevendamine. Täna puuduvad eelkõikulepped Mõniste kooli õpetajate ja Rõuge valla vahel.</p> <p>9. Mõniste Kooli ja lapsevanemate vahel tehtud kokkulepete alusel on saavutatud mõistlike kuludega koolitranspordi lahendus. Mõniste Kooli tegevuse lõppemisel need kokkulepped kaotavad kehtivuse ning vajadus on täiendava koolibussi ringi jaoks. Hetkel pole transpordikuludid ja -vajadust piisavalt hinnatud (tegevuskavas on planeeritud seda hinnata hiljem) ning tegelik mõju eelarvele ei ole teada.</p>	<p>Mõniste piirkonna laste arvu vähenemist. Näiteks on 2021. aastal sündinud 6 last, 2022. aastal 13 last ja 2023. aastal 4 last. Seega ei ole õige rääkida piirkonna laste arvu kasvust. Samuti ei taga piirkonda sündinud laste arv seda, et kõik need lapsed jäävad sinna piirkonda elama või lähevad vastava piirkonna kooli.</p> <p>3. Mõniste Kooli tegutsemise vorm on koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena ning antava hariduse liigiks on üldharidus ja huviharidus. Huvihariduse andmine ei sõltu kooli tegutsemise vormist, mistõttu ei ole takistatud ka edaspidi Muusikapesa huviringi tegutsemine Mõniste õppekohas. Koolide liitmisel on võimalik põhimääruses ette näha, et huvitegevust Muusikapesa näol jätkatakse Mõniste õppekohas ja soovi korral laiendatakse võimalusel ka teistesse õppekohtadesse.</p> <p>4. Väide on ebatäpne. Eelnõus olid eelised välja toodud ning põhjendatud. Varstu Kooli eelised Mõniste Kooli ees tulenesid eelkõige asukohast ja hoone sobivusest kooli pidamiseks. OÜ Cumulus Consulting poolt tehtud uuringus on välja toodud, et Varstu-Mõniste piirkonna põhikoolieas laste arv nii praegu kui tulevikus ei ole piisav kahe kooli pidamiseks piirkonnas ning põhihariduse kättesaadavuse tagamiseks ning teenuse kestlikuks osutamiseks on vajalik Kuutsi-Mõniste-Varstu piirkonda jätta üks põhikool. Uuring on toonud välja mõlemad alternatiivid: Varstu Kooli (alternatiiv Mõniste Kooli) tegevuse lõpetamine, koolide ühendamine. Seega eeldab otsuse tegemine mõlema alternatiivi kaalumist. Eelnõu menetlemise käigus on jõutud seisukohale, et ümberkorraldused hõlmavad ainult koolide liitmist ja ühendjuhtimise alla viimist, kuid õppetegevus jääb kõigis õppekohtades alles.</p> <p>5. Kooli struktuur kinnitatakse volikogu poolt peale haridusasutuste</p>
--	---	--

	<p>10. Mõniste Kooli lastevanemate liikumissuunad on nii Antsla, Valga kui ka Võru, kool on selle piirkonna inimeste jaoks keskel ehk Mehkamaa südames.</p> <p>11. Varstu Kooli laste ja õpilaste toitlustamise lahendus ei ole täna samaväärne Mõniste Koolis pakutavaga.</p> <p>12. Kasutatud kaardirakenduse laste elukoha andmete täpsus ja kvaliteet on madal. Eelnõus on viidatud laste ja õpilaste elukohtadele.</p>	<p>ümberkorraldamise otsust eraldi otsusega. Kooli struktuur töötatakse välja koostöös olemasolevate juhtidega, kellel on kõige parem ülevaade kooli sisemisest korraldusest, kitsaskohtadest ning tegelikest vajadustest.</p> <p>6. Mentorite ja/või assistentide finantseerimise vajadus sõltub juhi pädevusest ning konkreetsest vajadusest (eelarve, juhtimine, õiguslane nõustamine vms). Mentorlust on võimalik pakkuda olemasoleva eelarve piires. Siiski tuleb arvestada ka võimalusega saada/otsida tasuta mentorlust ja tuge, vahetada kogemusi, õppida kolleegidelt üle Eesti, sest haridusvõrgu ümberkorraldusi on tänaseks läbi viidud mitmetes omavalitsustes. Väga palju sõltub juhi enda tahtest ja valmisolekust väljakutseid vastu võtta.</p> <p>7. Kuna eelnõu hõlmab ainult koolide liitmist ja ühendjuhtimist, ei ole ilmselt negatiivset mõju kooli eelarvele, mis on seotud Mõniste piirkonna laste õppima asumisega teiste omavalitsuste koolidesse, tarvis enam prognoosida. Ümberkorralduste tulemusel eeldame, et kõik lapsed jätkavad ka edaspidi haridusteed kodulähedases koolis.</p> <p>8. Koosseisu kuuluvate õpetajate ja tugispetsialistide arv täpsustatakse asutuse lõpliku struktuuri koostamise käigus. Asutuse juhil tuleb välja selgitada nii personalivajadus kui personali vastavus kvalifikatsiooninõuetele ning vajadusel korrastada ja üle anda töölepingud, viia läbi sisekonkursid, korraldada koondamine ja vabade ametikohtade täitmiseks vajalikud avalikud konkursid. Läbirääkimisi ja kokkuleppeid töölepingute osas hakatakse tegema peale haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse vastuvõtmist ning struktuuri kinnitamist.</p> <p>9. Õpilaste asukohad võivad õppeaastati erineda, sest üks osa õpilastest lõpetab kooli, teine osa alustab</p>
--	---	---

		<p>kooliteed. Tulenevalt eelnevast tuleb kokkulepped igal õppeaastal üle vaadata. Eelnõus oli esialgu planeeritud täiendav kulu bussiringiks, kuid Mõniste õppekoha säilimisega kaob vajadus koolitranspordi ümberkorraldamiseks ning kulused sellest tulenevalt täiendavalt hinnata ei ole vaja.</p> <p>10. Nõustume, et vanemate liikumissuunad on erinevad. Teie poolt esitatud kinnitab, et üheks liikumissuunaks on Võru, millele vallavalitsus on eelnõus viidanud.</p> <p>11. Varstu Koolis ei toimu toitlustamine samas hoones, kus toimub õppetöö, mis aga ei tähenda, et toitlustamine oleks kehvem võrreldes teiste koolidega. Vallavalitsus planeerib investeeringuid toitlustamise ümberkorraldamiseks Varstu koolihoonesse.</p> <p>12. Kaardirakendusel on kasutatud vastavaid rakendusvõimalusi, et anda visuaalne pilt laste/õpilaste elukohtadest elukoharegistri järgi. Tegemist on informatiivse materjaliga. Eelnõus vastavaid andmeid ei kajastata ning eelnõus on välja jäetud ka viide kaardirakendusele.</p>
Rõuge Põhikooli hoolekogu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eelnõu peab andma kindluse, et kokkuhoitav raha tuleb suunata koolivõrku, et võimaldada konkurentsivõimelist töötasu haridustöötajatele, võtta tööle tugispetsialiste. 2. Rõuge kooli hoolekogu toetab tänase Rõuge Põhikooli direktori jätkamist ühendatud kooli direktori ametis. Rõuge Põhikooli direktori jätkamine tagab ka selle, et ühendamise järel on direktorile Rõuge õppekoha, sh ka omavalitsuse suurima kooli tegevus ja selle protsessid juba tuttavad, mis lihtsustab kogu protsessi. 3. Soovime, et Rõuge kooli hoolekogu esindajal oleks võimalus osaleda direktori uue ametijuhendi/töölepingu ettevalmistamises. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vallavalitsus on arvestanud kokku hoitavate vahendite suunamisega tagasi haridusvaldkonda. Eelkõige soovitakse vabanevate vahendite arvelt tõsta personali töötasusid. 2. Vallavalitsus lähtub kooli struktuuris olevate töökohtade täitmisel kehtivast seadusandlusest. Direktori ametikoha täitmise põhimõtted on välja toodud seletuskirjas. 3. Vallavalitsus arvestab edasises tegevuses esitatud ettepanekuga. 4. Vallavalitsus arvestab edasises tegevuses esitatud ettepanekuga. 5. Kuna eelnõu hõlmab ainult ühendjuhtimist, ei ole ilmselt negatiivset mõju kooli eelarvele, mis on seotud Mõniste piirkonna laste õppima asumisega teiste omavalitsuste koolidesse, tarvis enam prognoosida. Ümberkorralduste

	<p>4. Rõuge Vallavalitsuselt ootame edasistes protsessides partnerlust - olla kooli ja lasteaia direktoritega sõber, mitte teostama järelevalvet.</p> <p>5. Kas haridusvõrgu ümberkorraldamisel on arvestatud võimalusega, et osa Mõniste Kooli õpilastest lähevad teise omavalitsuse kooli ja Rõuge vald kaotab riigi poolt antava nn pearaha ja kogukond inimesed?</p> <p>6. Kas on reaalne, et juhul, kui volikogu võtab vastava otsuse vastu, siis uue õppeaasta alguseks on organisatoorsed ülesanded teostatud ning ülesannetega seotud inimesed piisavalt toetatud?</p>	<p>tulemusel eeldame, et kõik lapsed jätkavad ka edaspidi haridusteed kodulähedases koolis.</p> <p>Lapsevanematel on kooli valik vaba ning õpilaste liikumisi toimub iga-aastaselt ümberkorraldusest olenemata.</p> <p>6. Kooli ümberkorraldamise ajavahemik tuleneb PGS-st ja vallavalitsuse hinnangul on ümberkorraldusest tulenevad muudatused koostöös vallavalitsuse ja olemasolevate koolijuhtidega teostatavad. Kõik koolijuhid on ametis kuni olemasolevate koolide tegevuse lõpetamiseni, mistõttu on kõigil juhtidel ametist tulenev kohustus kaasa aidata koolide liitmisega seotud tegevustele, sh nii dokumentide kui vara korrektsele üleandmisele. Mida avatum on koolide personal omavahelisele koostööle, seda kiiremini ja valutumalt on võimalik koolide tegevus ümber korraldada ning ühe meeskonnana edasi töötada.</p>
Haanja Kooli õpilasesindus	<p>1. Ettepanek säilitada igas õppekohas eraldi hoolekogu.</p> <p>2. Kõikides õppepaikades on eraldiseisev õpilasesindus.</p> <p>3. Leida vahendid Erasmus+ poolt pakutavate rahvusvaheliste võimaluste sidumiseks õppetöösse.</p>	<p>1. Hoolekogu valimise kord ja töökord valmistatakse ette koostöös praeguste hoolekogude liikmetega peale haridusametuste ümberkorraldamise otsuse vastu võtmist. Hoolekogusse esindajate valimisel tuleb lähtuda põhimõttest, et esindatud oleksid kindlasti kõigi õppekohtade õpilaste ja lapsevanemate esindajad.</p> <p>2. Õpilasesinduse valimise kord ja töökord valmistatakse ette koostöös praeguste õpilasesinduste liikmetega peale haridusametuste ümberkorraldamise otsuse vastuvõtmist. Õpilasesindusse valimisel tuleb lähtuda põhimõttest, et esindatud on kõigi õppekohtade õpilased.</p> <p>3. Vallavalitsus arvestab ettepanekuga ning peab vajalikuks Erasmus+ programmi poolt pakutavate võimaluste kasutamist ka edaspidi.</p>

<p>Varstu Kooli õpilasesindus</p>	<p>Õpilasesindused võiksid erinevates koolides jätkata samamoodi toimimist nagu praegu, st et on aktiivsete õpilaste koosseis, kes tegutseb oma koolihoones. Küll aga on valitud kaks esindajat, kes esindavad erinevaid kooliperesid nõ „suures“ õpilasesinduses, korraldavad ühiseid üritusi, annavad arvamusi, on vahendajaks õpilaste ja juhtkonna vahel ja täidavad muid kohustusi.</p>	<p>Õpilasesinduse koosseisu kinnitamisel tuleb lähtuda põhimõttest, et esindatud oleksid kõigi õppekohtade õpilased. Õpilasesinduse valimise kord ja töökord valmistatakse ette koostöös praeguste õpilasesinduste liikmetega peale haridusametuste ümberkorraldamise otsuse vastu võtmist. Vallavalitsus toetab mõtet, et kõigis õppekohtades säiliks ka nn õpilaste aktiiv, kes on valmis õpilastele olulistel teemadel kaasa mõtlema ja rääkima.</p>
<p>Mõniste Kooli õpilasesindus</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lõhutakse ühtse tervikuna hästi tegutsev ja toimiv haridusamet. 2. Kas uues koolis saavad õpilased sama hea hariduse kui praeguses Mõniste Koolis? 3. Eelnõu näeb ette ainult Mõniste piirkonnas kooli kadumist. 4. Eelnõus ei arvestata Mõniste piirkonna sündide arvuga. 5. Õpilaste, kes elavad Kuutsilt kaugemal, pikeneb koolitee oluliselt. 6. Pole arvestatud Mõniste piirkonna noorte kvalifitseeritud õpetajatega. 7. Pole arvestatud Saru küla ja Valga valla õpilaste kooliteega. 8. Ühtne juhtimine suretab koolide omanäolisuse. 9. Koolide liitmine kaotab piirkondade väärtuse - edaspidi jääb kõlama vaid Rõuge kooli nimi. 10. Varstu ja Mõniste õppekohtade liitmisega on oht koolikiusamisele. 11. Eelnõuga rahalist kokkuhoidu ei tule, vaid tõuseb õpetajate töötasu. 12. Kas ühe suure koolibussi asendamine mitme väiksema bussiga annab kokkuhoidu? 13. Mõniste Kooli sulgemisega kaob ära digiõppe võimalus. 14. Vastu Kooli käib jalgsi 20 õpilast, kui vanad need lapsed on? Kaua nad veel koolis käivad? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toimub haridusametuste ümberkorraldamine ja soovitakse jätkata parimate praktikate hoidmist/arendamist. Ei ole põhjust arvata, et sisuline koostöö inimeste vahel ümberkorralduste tulemusena halveneks. Pigem aitab koolide ühisjuhtimine suurendada omavahelist koostööd ning vähendada konkurentsi haridusametuste vahel. 2. Kindlasti, sest koolis jätkab tööd kvalifikatsiooninõuetele vastav personal. 3. Eelnõu nägi ette Mõniste koolihoones õppetegevuse lõpetamist, et koondada Mõniste-Varstu piirkonna õppetegevus Varstu koolihoonesse, kui õppetöök paremini varustatud hoonesse (eelkõige nõuetele vastava spordisaali olemasolu). Selliselt sooviti kahe väiksema kooli baasil luua üks suurem ja tugevam kool. Siiski on tänaseks eelnõud selles osas muudetud ning Mõniste koolihoones õppetegevus jätkub. 4. Eelnõus on arvestatud piirkonna sündide arvuga, millest tulenevalt on vajalik haridusametuste ümberkorraldamine. 5. Kuna kooli tegevus jätkub kõigis olemasolevates koolihoonetes, siis ei pikene laste koolitee võrreldes olemasolevaga. 6. Eelnõus on arvestatud Mõniste koolis töötavate kvalifitseeritud õpetajatega ja neil on võimalus jätkata tööd koolide liitmise tulemusena moodustatud koolis. 7. Saru küla õpilaste kooliteega on arvestatud.

		<p>8. Eelnõus on välja toodud, et jätkatakse omanäolisuse ja parimate praktikate hoidmist/arendamist.</p> <p>9. Õppekohtade nimi ei muutu. Muutub haridusasutuse juriidiline nimi, mis ei vähenda piirkonna väärtus. Piirkonna väärtus elukohana säilib.</p> <p>10. Oluline on tegeleda selle ohu maandamisega, kuna koolikiusamine ei ole mitte ühelgi juhul aktsepteeritud. Muutused on suureks väljakutseks kõigile: õpilastele, õpetajatele, lastevanematele, juhtkonnale. Iga muutus võtab aega ja sisseelamist. Omavahelist koostööd on võimalik suurendada läbi hoolekogude ja õpilasesinduste koostöö, samuti on toeks erinevad kohtumised ja ühisüritused nii õpetajate, õpilaste kui kogukondade vahel. Koolipersonali üheks oluliseks rolliks on kindlasti märgata ja toetada õpilasi, et vältida koolikiusamist.</p> <p>11. Vallavalitsus on arvestanud kokku hoitavate vahendite suunamisega tagasi haridusvaldkonda. Eelkõige soovitakse vabanevate vahendite arvelt tõsta tõesti personali töötasusid, sest vallavalitsus peab oluliseks kvalifitseeritud õpetajate olemasolu igas koolis.</p> <p>12. Koolitranspordi korralduses suuri muudatusi ei tule, sest õppetegevus jätkub kõigis õppekohtades. Koolitranspordi vajadus tuleb enne iga õppeaasta algust üle vaadata ja vastavalt vajadusele optimeerida.</p> <p>13. Koolide liitmisega digiõppe võimalused ei kao ning seda saab ka edaspidi rakendada.</p> <p>14. Tegemist on 1.-9. klassi õpilastega, kellest sel kevadel lõpetab 2.</p>
Rõuge Põhikooli õpilasesindus	<p>1. Probleemiks võib olla pikk bussisõit ja sellest tulenevalt õpilaste motivatsioon.</p> <p>2. Probleemiks võib olla uue kooli ja inimestega harjumine, millele tuleks eelnevalt mõelda.</p>	<p>1. Koolitranspordi korraldamisel on seatud eesmärgiks vähendada koolitee pikkust ning korraldada see parimal viisil. Kuna kooli tegevus jätkub kõigis olemasolevates koolihoonetes, siis ei tohiks laste koolitee võrreldes olemasolevaga pikeneda.</p> <p>2. Muutused on suureks väljakutseks kõigile: õpilastele, õpetajatele, lastevanematele, juhtkonnale. Iga</p>

		muutus võtab aega ja sisseelamist. Omavahelist koostööd on võimalik suurendada läbi hoolekogude ja õpilasesinduste koostöö, samuti on toeks erinevad kohtumised ja ühisüritused nii õpetajate, õpilaste kui kogukondade vahel. Koolipersonali üheks oluliseks rolliks on kindlasti märgata ja toetada õpilasi.
--	--	--

Muudatustega eelnõud arutati vallavalitsuse 07.02.2024 istungil ning edastati arvamuse andmiseks vallavolikogu haridus- ja sotsiaalkomisjonile. Eelnõud arutati komisjoni 12.02.2024 koosolekul ning komisjon otsustas edastada volikogule vastu võtmiseks otsuse eelnõu "Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamine". Eelnõusse on sisse viidud pärast volikogu haridus- ja sotsiaalkomisjoni koosolekut sõnalisi parandusi ning täiendatud seletuskirja punkti 3.3 lõiguga järgmises sõnastuses:

„Ühendades asutusi on ümberkorraldamise käigus vabanevad vahendid võimalik suunata tagasi haridusasutuste õppe- ja arendustegevusse, tugiteenustesse ja konkurentsivõimelisematesse palkadesse. Rahalised vahendid jäävad haridusvaldkonda ning väheneb täiendav vajadus valla eelarvest õpetajate, tugispetsialistide ja juhtide palgakulu rahastamiseks. Riigipoolne haridustoetus on otseselt seotud koolis õppivate õpilaste arvuga – mida vähem on õpilasi seda väiksem on riigipoolne toetus. Toetusfondi rahastus õpetajate ja koolide tegevjuhtkondade palgakuludeks ei kata juba täna kõiki vajalikke kulutusi. Tulenevalt riiklikult kehtestatavast õpetajate töötasu alammäärast, millega on seotud ka haridusasutustes töötavate tugispetsialistide ja lasteaiaõpetajate töötasud, kasvavad tööjõukulud igal aastal, olenemata sellest, et õpilasi jääb haridusasutustes vähemaks. Õpetaja töötasu alammäär jätkuva tõusuga väheneb valla võimekus rahastada haridusasutuste õppe- ja arendustegevusi või palgata vajalikke tugispetsialiste.“

7. Haridusasutuste ümberkorraldamisega seotud edasised tegevused

Vallavalitsus korraldab Haridus- ja Teadusministeeriumi, koolide, lasteaia, lapsevanemate, õpilaste ja õpilaste elukohajärgsete valla- või linnavalitsuste teavitamise haridusvõrgu ümberkorraldamisest hiljemalt 31. märts 2024.

Ümberkorraldused viiakse läbi ajavahemikus 1. juuli kuni 31. august 2024. Asutuste liitmise tulemusena lõpetavad Haanja Kool, Mõniste Kool ja Varstu Kool tegevuse iseseisva asutusena 31. augustil 2024 ja alates 1. septembrist 2024 jätkavad haridusasutustena tegevust Rõuge Põhikool ja Rõuge Lasteaed.

Peale haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse vastuvõtmist töötatakse koostöös haridusasutuste juhtidega välja haridusasutuste, st Rõuge Põhikooli ja Rõuge Lasteaia uus struktuur. Haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse eelnõu ettevalmistamisel on erinevates töörühmades (sh haridusjuhtidega) võimalikku uut struktuuri juba arutatud. Peamise muudatusena on toodud välja, et kooli uues struktuuris võiks kindlasti olla ülekoolliline õppearendusjuht, kelle meeskonda kuuluvad õppekohtades alaliselt paiknevad õppejuhid ja projektijuht. Lasteaia struktuuris soovitakse samuti näha õppearendusjuhti, kes koordineerib õppetegevust. Struktuuri kinnitab volikogu eraldi otsusega. Vastavalt Rõuge valla põhimäärusele on hallatava asutuse juhi pädevuses asutuse töötajate koosseisu kinnitamine. Asutuse koosseisu kinnitamisel tuleb lähtuda tegelikust vajadusest ja eelarvelistest vahenditest, mistõttu on mõistlik nii asutuse struktuur kui vajalik koosseis välja töötada koostöös asutuste juhtidega (nii olemasolevad kui jätkavad juhid), kellel on asutuse töö sisemisest korraldusest, kitsaskohtadest ning tegelikest vajadustest kõige parem ülevaade.

Koosseisu kuuluvate õpetajate ja tugipersonali ametikohtade arvu otsustamisel lähtutakse õppekava elluviimise vajadusest ning põhimõttest, et teenuse kvaliteet paraneks. Õppeprotsessi toetavad ametikohad luuakse vajaduspõhiselt ja vastavalt valla eelarve võimalustele. Asutuse juhil tuleb välja selgitada nii personalivajadus kui personali vastavus kvalifikatsiooninõuetele ning peale haridusasutuse koosseisu kinnitamist tuleb vajadusel korrastada ja üle anda töölepingud, viia läbi sisekonkursid, korraldada koondamine ja vabade ametikohtade täitmiseks vajalikud avalikud konkursid. Läbirääkimisi ja kokkuleppeid töölepingute osas hakatakse tegema peale haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse vastuvõtmist ning struktuuri kinnitamist.

Ümberkorraldamise tulemusena koondatakse kolme kooli direktori ametikohad. Direktori ametikohad jäävad alles Rõuge Põhikooli ja Rõuge Lasteaeda. Kuna nendel asutustel on juba direktorid olemas, puudub vajadus konkursi korraldamiseks ja uute direktorite leidmiseks. Haridusasutuste liitmine tähendab olulist töölepingulist muudatust (tööülesanded, juhtimisvastutuse laienemine, töökoha asukoht jms). Kui olemasolev direktor ei ole töölepingu muutmisele nõus, tekib koondamissituatsioon ning direktori ametikoha täitmiseks tuleb korraldada konkurss.

Kuna kõik koolijuhid on ametis kuni olemasolevate koolide tegevuse lõpetamiseni, on kõigil juhtidel ametist tulenev kohustus kaasa aidata koolide liitmisega seotud tegevustele, sh nii dokumentide kui vara korrektsele üleandmisele. Liidetavate koolide direktoritel tuleb korraldada koolide tegevuse käigus saadud ja loodud teabe korrastamine ja üleandmine (sh dokumendiregister) jätkavale koolile, samuti korraldada vajadusel lepingupartnerite teavitamine lepingute ülemineemisest või lõpetamisest.

Koostöös direktoritega algatab vallavalitsus haridusasutuste põhimääruste muutmise, hoolekogu tööd puudutavate kordade muutmise ning teiste vajalike kordade ja dokumentide muutmise. Hoolekogu valimise kord ja töökord valmistatakse ette koostöös praeguste hoolekogude liikmetega peale haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse vastu võtmist. Hoolekogusse esindajate valimisel tuleb lähtuda põhimõttest, et esindatud oleksid lisaks seadusest tulenevatele isikutele¹³ kindlasti kõigi õppekohtade õpilaste ja lapsevanemate esindajad.

Õpilasesinduse valimise kord ja töökord valmistatakse ette koostöös praeguste õpilasesinduste liikmetega peale haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse vastuvõtmist. Õpilasesindusse valimisel tuleb lähtuda põhimõttest, et esindatud on kõigi õppekohtade õpilased. Õpilasesinduse põhimääruse koostab õpilaskond, tehes selleks vajaduse korral koostööd direktori või direktori poolt määratud koolitöötajatega¹⁴.

Peale haridusasutuste ümberkorraldamist jätkab Rõuge Lasteaed tegevust alushariduse andmiseks järgmistes tegutsemiskohtades:

1. Haanja lasteaiarühm aadressil Võru tee 5, Haanja küla;
2. Mõniste lasteaiarühmad aadressil Kooli kinnistu, Kuutsi küla;
3. Nursi lasteaiarühm aadressil Nursi koolimaa, Nursi küla;
4. Ruusmäe lasteaiarühm aadressil Tammiku tee 13, Ruusmäe küla;
5. Rõuge lasteaiarühmad, aadressil Pargi 4, Rõuge alevik;
6. Viitina lasteaiarühm aadressil Mõisa kinnistu, Viitina küla;
7. Varstu lasteaiarühm aadressil Kesk tn 2, Varstu alevik.

Peale haridusasutuste ümberkorraldamist jätkab Rõuge Põhikool tegevust põhihariduse andmiseks järgmistes tegutsemiskohtades:

1. Haanja koolimaja (1.–9. klass) aadressil Võru tee 5, Haanja küla;
2. Mõniste koolimaja (1.–9. klass) aadressil Kooli kinnistu, Kuutsi küla;

¹³ PGS § 73 <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122015015?leiaKehtiv#para73>; KELS § 24 <https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006?leiaKehtiv#para24>

¹⁴ PGS § 60 <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122015015?leiaKehtiv#para60>

3. Rõuge koolimaja (1.–9. klass) aadressil Haanja mnt 12, Rõuge alevik;
4. Varstu koolimaja (1.–9. klass) aadressil Kooli tn 1, Varstu alevik.

8. Eelnõu otsusena vastuvõtmiseks vajalik kvoorum

Eelnõu otsusena vastuvõtmiseks on vajalik volikogu poolthäälte enamus.

9. Otsuse jaotuskava

Haridus- ja Teadusministeerium

Finantsosakond, jana.skippar@rougevald.ee

Haanja Kool, direktor@haanja.edu.ee

Rõuge Lasteaed, rougelasteaed@gmail.com

Rõuge Põhikool, annika.kuus@rouge.edu.ee

Rõuge Koostöokeskus, koostokeskus@rougevald.ee

Mõniste Kool, maarika@kuutsi.edu.ee

Varstu Kool, kool@varstu.edu.ee

Haanja Kooli lapsevanemad

Rõuge Põhikooli lapsevanemad

Rõuge Lasteaia lapsevanemad

Mõniste Kooli lapsevanemad

Varstu Kooli lapsevanemad

Võru Vallavalitsus

Võru Linnavalitsus

Antsla Vallavalitsus

Valga Vallavalitsus

10. Eelnõu esitaja

Rõuge Vallavalitsus

11. Eelnõu koostaja

Rõuge Vallavalitsus